

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ВІННИЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА АУДИТУ
НАВЧАЛЬНО – НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

ЛИМАНЮК Катерина Володимирівна

ОБЛІК ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня
«Бакалавр»**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо – професійна програма «Облік і оподаткування»

**Науковий керівник:
Кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та
оподаткування в галузях
економіки
Іщенко Яна Петрівна**

ВІННИЦЯ – 2024

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально – науковий інститут економіка та управління

Факультет обліку, фінансів
та аудиту

Кафедра обліку і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

К.е.н., доцент _____ О.А.Подольчук

«_____» _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Студентці Орендарчук Інні Миколаївні

на тему: «Облік земель сільськогосподарського призначення в умовах їх вільного обігу», затверджена Наказом від

Календарний план виконання дипломної роботи

Структура роботи		Термін підготовки
ВСТУП		
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ У ОБЛІКУ	
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НАПРИКЛАДІ ТОВ «ЛИМ АВТО»	
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ		

Термін подання роботи на кафедру
для попереднього захисту «__» _____ 202__р.

Завдання видав керівник «__» _____ 202__р.

Підпис _____

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ У ОБЛІКУ	8
1.1. Сутність, завдання та види логістичної діяльності підприємства	8
1.2. Облікове відображення логістичної діяльності підприємства	17
1.3. Теоретичні аспекти управління логістичною діяльністю підприємства	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НАПРИКЛАДІ ТОВ «ЛИМ АВТО»	36
2.1. Загальна характеристика організаційно-економічної діяльності підприємства ТОВ «ЛИМ АВТО»	36
2.2. Транспортно-логістична діяльність ТОВ «ЛИМАВТО»: обліково-аналітичні аспекти	42
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	49
3.1. Вплив новітніх технологій на логістичну діяльність підприємств	49
3.2. Напрями вдосконалення обліку логістичних витрат на підприємстві	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	62
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Сучасний динамічний розвиток економіки стимулює суб'єктів господарювання до пошуку нових шляхів підвищення конкурентоспроможності, стабільного функціонування, перспектив розвитку та фінансової стійкості. Щоб досягти даних аспектів необхідна наявність на підприємстві ефективної системи управління. Окрім оперативного управління, для досягнення розвитку та збільшення прибутковості підприємства необхідне впровадження системи стратегічного управління. Тому наразі актуалізується питання щодо моделювання системи стратегічного управління в межах окремого підприємства, а також питання щодо його обліково-аналітичного та документального забезпечення, як важливого інформаційного масиву для прийняття управлінських рішень зі перспективою на майбутнє.

Транспортна логістика є однією із ключових складових логістичної системи підприємства, оскільки взаємо пов'язує в просторі та часі процеси закупівлі, виробництва, транспортування та збуту продукції. Управління транспортною логістикою забезпечує баланс рівнів транспортних витрат та доходу, що в наступному впливає на прибутковість діяльності.

Значна кількість науковців розглядали питання логістики із багатьох позицій, зокрема, досліджували історичні, загально-теоретичні її аспекти. Однак, питаннями саме транспортної логістики були присвячені праці таких вчених, як: Л. М. Ачкасова¹, Т. Г. Сухорукова, І. Л. Назаренко, М. О. Устенко², К. С. Чимош³, Д. О. Палант⁴, В. В. Гришко, М. Л.

¹ Ачкасова Л.М. Місце і роль транспортної логістики в загальній логістичній системі. *Економіка транспортного комплексу*. 2020. Вип.№30. С. 76-85

² Сухорукова Т.Г., Назаренко І. Л., Устенко М. О. Основні напрямки розвитку та завдання транспортної логістики. *Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія «Проблеми транспортного комплексу України»*. 2021. №62

³ Чимош К.С. Генезис поняття транспортна логістика. *Науковий журнал «Агросвіт»*. 2023. Вип. № 17-18. С. 119-122.

⁴ Палант Д.О. Контроль транспортної логістики – нове джерело прибутку підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2012

Болдирєва⁵, В. С. Стоколяс⁶, Р. М. Скриньковський, Н. Р. Костюк, Н. М. Коваль, М. М. Галелюк⁷, М. О. Устенко⁸, Т. Г. Сухорукова, І. Л. Назаренко⁹, В. В. Аулін, Д. О. Великодний, В. О. Дьяченко¹⁰ та інших.

Практичні аспекти реалізації елементів управління транспортною логістикою вивчали такі науковці-економісти як: Г. В. Верещагіна, К. В. Сушко¹¹, І. В. Токмакова¹², В. В. Лифар¹³, Є. А. Дудін¹⁴, Б. О. Фурман, Т. Г. Гапчак¹⁵, С. О. Корецька, А. Ю. Якимчук, Т. С. Карпан¹⁶, О. В. Декалюк, П. О. Коронівський, І. В. Левицька¹⁷, Л. Ю. Шевців¹⁸ та інші.

⁵ Гришко В.В., Болдирєва М.Л. Управління транспортною логістикою в умовах євроінтеграції. *Вісник Полтавського національного технічного університету «Економіка і регіон» Серія «Економіка та управління підприємствами»*. 2016. Вип. № 1 (56). С. 31-37

⁶ Стоколяс В. С.. Ефективність транспортної логістики як складової логістичної системи. *Ефективна економіка*. 2014. №7

⁷ Скриньковський Р. М., Костюк Н. Р., Коваль Н. М., Галелюк М. М. Діагностика транспортної діяльності як складової логістичної системи підприємства. *Журнал «Проблеми економіки»*. Серія «Економіка та управління підприємствами». 2016. Вип. №2.

⁸ Устенко М.О. Основні напрямки розвитку та завдання транспортної логістики. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Серія «Проблеми транспортного комплексу України». 2021. Вип. № 62. С. 138-144

⁹ Сухорукова Т.Г., Назаренко І.Л. Характеристика класифікаційних ознак транспортної логістики. *Вісник економіки, транспорту і промисловості*. Серія «Проблеми транспортного комплексу України». 2014. №47. С.51 - 57

¹⁰ Аулін В.В., Великодний Д. О., Дьяченко В. О. Теоретико-методологічні основи побудови транспортно-логістичних систем. Проблеми і перспективи розвитку автомобільного транспорту: 2018 рік: матеріали VI-ої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 12-13 квітня 2018 року. Вінниця: ВНТУ, 2018. С.9-10.

¹¹ Верещагіна Г.В., Сушко К.В. Оптимізація транспортно-логістичної діяльності підприємства. *Журнал «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»*. Секція I «Стратегічне управління конкурентоспроможністю та впровадженням інновацій». 2022

¹² Сухорукова Т.Г., Назаренко І.Л. Характеристика класифікаційних ознак транспортної логістики. *Вісник економіки, транспорту і промисловості*. Серія «Проблеми транспортного комплексу України». 2014. №47. С.51 - 57

¹³ Лифар В.В. Розвиток транспортної логістики в регіональній системі обслуговування товарних потоків. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2020.

¹⁴ Дудін Є.А. Удосконалення транспортної діяльності як складової логістичної системи підприємства. *Науковий журнал «Управління розвитком»*. 2014. Вип №8(171).

¹⁵ Фурман Б., Гапчак Т.Г. Транспортна логістика та її основні проблеми. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/card.php?lang=en&id=4208>

¹⁶ Корецька С.О., Якимчук А.Ю., Карпан Т.С. Економіка автомобільного транспорту. *Навчальний посібник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2013. 309с

¹⁷ Декалюк О.В., Коронівський П. О., Левицька І. В. Використання транспортних засобів в логістичній системі та основні проблеми транспортної логістики. *Вісник Хмельницького національного університету «Економічні науки»*. 2011. Вип. 1. С. 186-189.

Проаналізувавши праці вищенаведених науковців, зазначимо, що здебільшого вони приділяли більше уваги загальним питанням логістики, розкриваючи її сутність, значення, функції, елементи та практичне застосування в підприємницькій діяльності. Значно менше уваги в дослідженнях приділялося теоретичним та практичним питанням транспортної логістики. Недостатньо в літературі також висвітлені питання облікового-аналітичного забезпечення, формування управлінської звітності для проведення подальшого аналізу та оцінки транспортно-логістичної діяльності.

Управління транспортною логістикою визначає ефективність матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних потоків, що в подальшому здатне впливати на загальну ефективність роботи підприємства. Окрім впровадження системи управління, увага якої зосереджена на перспективному розвитку, одночасно відбувається зміна орієнтирів та аспектів організації інформаційного забезпечення, що слугуватиме фундаментом для прийняття управлінських рішень. Так, актуалізується питання щодо визначення принципів формування обліково-аналітичного та документального забезпечення в умовах стратегічного розвитку.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку та звітності в системі управління транспортною логістикою підприємства, розроблення рекомендацій щодо удосконалення системи управління та формування її обліково-аналітичного забезпечення з метою прийняття управлінських рішень.

Для досягнення цієї мети в роботі сформульовано наступні завдання:

- дослідити підходи щодо визначення сутності поняття «логістика» та «транспортна логістика», розглянути завдання та функції транспортної логістики, елементи та інструменти управління нею;
- визначити місце бухгалтерського обліку в системі управління

¹⁸ Шевців Л.Ю. Організація управлінського обліку логістичних витрат. *Збірник наукових праць «Економічні науки». Серія «Облік і фінанси»*. 2014. Вип. № 11 (41). Ч. №3.

транспортною логістикою та його функції, проаналізувати основні аспекти обліку транспортних витрат;

- з'ясувати концепцію формування обліково-аналітичної інформації про транспортно-логістичну діяльність, вивчити основні підходи до формування транспортно-логістичної звітності;

- надати загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «ЛИМАВТО», розглянути особливості транспортної логістики та документального забезпечення;

- запропонувати шляхи удосконалення системи управління транспортною логістикою, обліково-аналітичного та документального забезпечення з метою забезпечення стратегічного розвитку та прийняття відповідних управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є процес управління транспортною логістикою підприємства та формування його обліково-аналітичного забезпечення в ТОВ «ЛИМАВТО».

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методологічних та прикладних засад обліку управління транспортною логістикою з метою формування ефективної системи управління та його інформаційного забезпечення.

Для досягнення поставленої мети та завдань були використані такі загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, конкретизація; методичні прийоми: вибірка, порівняння, узагальнення.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є результати наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали фахових видань та науково-практичних конференцій, нормативно-правові документи, фінансова звітність, матеріали власних досліджень.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ У ОБЛІКУ

1.1. Сутність, завдання та види логістичної діяльності підприємства

Логістична діяльність є ключовим елементом успішного функціонування підприємств в Україні. Вона допомагає забезпечити високу якість обслуговування клієнтів, підвищити продуктивність роботи та створити конкурентні переваги. Особливо важливою стала логістична діяльність в умовах швидкого розвитку електронної комерції, цифровізації економіки та змінності ринкового середовища. Підприємства повинні забезпечувати швидку доставку товарів до клієнтів, щоб задовольнити їх потреби та вимоги ¹⁹.

Термін "логістика" (англ. Logistics) сьогодні широко поширений як у сучасному суспільному житті, так і в бізнес середовищі. Суть логістики полягає в інтегрованому управлінні рухом ресурсів від первинного джерела до кінцевого споживача. За словами відомого дослідника в цій сфері Д. Баерсокса, «логістика є унікальною галуззю діяльності, де ніколи не буває зупинок. Логістика займається всюди по всьому світу протягом 24 годин на добу, щоб забезпечити отримання продуктів та послуг там і тоді, де і коли вони необхідні. Те, що ми сьогодні називаємо логістикою, виникло разом з появою цивілізації» ²⁰.

У таблиці 1.1 наведено різні тлумачення поняття "логістика" від різних науковців і фахівців у цій галузі.

¹⁹ Огренич Ю.О., Діброва В.О. Логістична діяльність підприємств в умовах невизначеності: особливості, проблеми, напрями вдосконалення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* №55. 2023. С. 20 – 28

²⁰ Тюріна Н.М., Гой І.В., Бабій І.В. Логістика: навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури». 2015. С. 392

Підходи до визначення поняття «логістика»

№	Автор	Тлумачення
1.	Шкригун Ю.О. ²¹	Логістика є вченням про планування, управління і контроль руху матеріальних, інформаційних та фінансових ресурсів у різних системах з урахуванням впливу чинника цифровізації економічного та соціального просторів
2.	Резнік Н.П., Руденко С.В., Пилипчук К.М. ²²	Логістика – це процес планування та виконання ефективного транспортування та зберігання товарів від точки походження до точки споживання
3.	Дудар Т.Г., Волошин Р.В. ²³	Логістика – це планування, управління, контроль і регулювання руху матеріальних і пов'язаних із ними інформаційних потоків в просторі і часі починаючи від їх первинного джерела і закінчуючи місцем їх кінцевого споживання
4.	Церковна А.В., Крук К.В. ²⁴	Логістика – це науково – практичний напрям управління та оптимізації логістичних потоків для досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей в певній логістичній системі
5.	Пудичева Г.О. ²⁵	Логістика – це науковий напрямок та практична діяльність з управління матеріальними, сервісними, інформаційними, фінансовими та іншими основними та супутніми потоками (включаючи зворотні) від джерела їх утворення до місця кінцевого споживання, яке спрямоване на повне задоволення вимог споживачів та інших зацікавлених сторін при мінімізації витрат
6.	Брохун Н.С., Бонь М.М. ²⁶	Логістика – це наука про планування, контроль і управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними та нематеріальними операціями, які проводяться в процесі доведення сировини, матеріалів і покупних виробів до виробничого підрозділу підприємства; управління матеріальними потоками при внутрішньозаводській переробці сировини, матеріалів і напівфабрикатів, а також доведення готової продукції до споживача відповідно до інтересів і вимог останнього, включаючи передачу, зберігання і обробку відповідної інформації

²¹ Шкригун Ю.О. Генезис поняття «Логістична діяльність підприємства». *Вісник економічної науки України*. №2 (41). 2021. С. 183 – 190

²² Резнік Н.П., Руденко С.В., Пилипчук К.М. Основні характеристики поняття логістики і системи управління ланцюгами постачань. *Innovation and Sustainability*. №3. 2022. С. 95 – 102

²³ Дудар Т.Г., Волошин Р.В. Основи логістики: навчальний посібник. 2012

²⁴ Церковна А.В., Крук К.В. Сучасне трактування поняття «логістика». *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. №17. 2018. С. 146 - 158

²⁵ Пудичева Г.О. Логістика: поняття та еволюція концепцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. №9-10. 2019. С. 94 – 112

²⁶ Брохун Н.С., Бонь М.М. Поняття логістики як інструмента управління підприємством. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. №3. 2013. С. 19 – 35

7.	Хвищун Н.В. ²⁷	Логістики – науково-практичний напрям управління та оптимізації логістичних потоків для досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей в певній логістичній системі.
8.	Тараненко Ю.В. ²⁸	Логістика — це інтегрована система планування, контролю, управління та регулювання потоками ресурсів на підприємствах як єдиним цілим, яка допомагає заощаджувати гроші, час, обладнання, площі, продукцію та ін.

Отже, логістика – це галузь управління, яка вивчає процес планування, координації та контролю руху товарів від постачальників до кінцевих споживачів з метою забезпечення ефективності та оптимальності цього процесу. Логістика включає в себе такі елементи, як складське господарство, транспортування, управління запасами, упаковка та інші аспекти, які спрямовані на забезпечення безперебійного руху товарів в ланцюжку постачання.

Логістика - молода наука, яка вже пройшла певний історичний шлях розвитку. В економічній літературі можна знайти кілька підходів до виділення етапів розвитку логістики. Аналізуючи їх, можна помітити, що основна відмінність полягає в різному ступені деталізації періодів розвитку логістики, проте всі ці підходи дозволяють простежити зміну концепційних підходів до цього нового науково-практичного напрямку. Взагалі, виділяють три етапи розвитку логістики (рис.1.1)²⁹.

²⁷ Хвищун Н.В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз. Ефективна економіка. №11. 2012.

²⁸ Тараненко Ю.В. Економічна сутність та значення логістики для діяльності підприємства. Економіка та держава. №5. 2015. С. 131 – 135

²⁹ Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Логістика. Теоретичні основи: навч. – метод. Посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня». 2019. С.144

Перший етап (60 - і роки)

- У цей період формується два ключових положення:
- 1. існуючі ніби окремо потоки матеріалів у виробництві, зберіганні і транспортуванні можуть бути взаємопов'язані єдиною системою управління;
- 2. інтеграція окермих функцій фізичного розподілу матеріалів може дати істотний економічний ефект

Другий етап (80 - ті роки)

- У цей період відбувається:
- 1. зростання професіоналізму менеджерів, які здійснюють управління логістичними процесами;
- 2. довгострокове планування у сфері логістики;
- 3. широке використання комп'ютерів для збору інформації та контролю за логістичними процесами;
- 4. централізація фізичного розподілу;
- 5. різке скорочення запасів матеріалопровідних ланцюгах

Третій етап (сучасність)

- Даний етап може бути охарактеризований:
- 1. з'являються фундаментальні зміни в організації та управлінні ринковими процесами у всій світовій економіці;
- 2. сучасні комунікаційні технології, які забезпечують швидке проходження матеріальних та інформаційних потоків;
- 3. розвиваються галузі, які надають послуги у сфері логістики;
- 4. сукупність матеріалопровідних суб'єктів набуває цілісного характеру

Рис.1.1. Етапи розвитку логістики

Джерело: сформовано автором на основі³⁰

Логістику, трактують ще, як комплексний процес, що включає в себе всі етапи зберігання та переміщення матеріалів від постачальників до кінцевих споживачів. Вона охоплює такі операції, як планування, закупівля, транспортування, складування та управління інформацією. Логістика допомагає забезпечити ефективну роботу ланцюга поставок, зменшити витрати та підвищити задоволення клієнтів.

Основні логістичні операції згруповані у таблиці 1.2.

³⁰ Макаренко Н.О., Лишенко М.О. Логістика. Теоретичні основи: навч. – метод. Посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня». 2019. С.144

Основні логістичні операції

№	Операції	Характеристика
1.	Постачання	Це процес, який включає пошук потенційних постачальників, проведення переговорів та укладання угод з ними, розміщення замовлень, організацію доставки ресурсів на підприємство, страхування вантажів, контроль виконання замовлень та оплату.
2.	Транспортування	Це процес вибору найбільш ефективного виду транспорту, пошуку транспортних компаній, розробки оптимальних маршрутів доставки, а також контролю за дотриманням техніки безпеки під час навантаження, розвантаження та перевезення.
3.	Складування і управління запасами	Управління запасами включає в себе визначення оптимального рівня запасів, розміру партій та частоти замовлень, проектування складських приміщень, приймання та розвантаження матеріалів, дотримання умов зберігання ресурсів та комплектацію замовлень.
4.	Фізичний розподіл	Це процес пошуку потенційних покупців, підтримання контактів з ними, доставка готової продукції споживачам і надання супутніх послуг.
5.	Вибір місць розміщення	Вибір місць розміщення включає в себе процес визначення найбільш оптимальних місць для розташування різних елементів логістичної інфраструктури, таких як склади, транспортні термінали, виробничі приміщення, торговельні мережі та інші. Цей процес вимагає аналізу різних факторів, таких як географічне розташування, доступність до транспортних мереж, наявність робочої сили та інфраструктури, а також врахування стратегічних цілей компанії. Вибір оптимальних місць розміщення допомагає забезпечити ефективну роботу логістичної системи і знизити витрати на транспортування та зберігання товарів
6.	Комунікації	Комунікації відповідають за організацію руху інформації, яка супроводжує виконання логістичних операцій, таких як угоди з постачальниками і покупцями, замовлення на поставку ресурсів, накладні, товаросупроводжувальні і перевізні документи та інші.

Джерело: сформовано автором на основі³¹

Метою логістики на підприємстві є забезпечення ефективного руху товарів та послуг від постачальників до кінцевих споживачів. Логістика включає в себе планування, координацію, контроль та оптимізацію всіх процесів, пов'язаних зі зберіганням, перевезенням, управлінням запасами та обробкою замовлень. Вона відіграє важливу роль у підтримці ефективності та конкурентоспроможності підприємства, допомагаючи знижувати витрати,

³¹ Жарська І.О. Логістика: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ. 2019. С. 209

покращувати якість обслуговування та збільшувати задоволеність клієнтів. Логістичні системи можуть бути різними, включаючи поставки "від дверей до дверей", "від заводу до заводу" або "від складу до складу". Важливим аспектом логістики є також використання інформаційних технологій та систем для покращення ефективності та точності управління логістичними процесами.

Логістика досягає своєї мети шляхом виконання різних функцій (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Основні функції логістики

№	Функція	Характеристика
1.	Системно – утворююча функція	Це комплекс технологій, які забезпечують процес управління необхідними ресурсами. У вузькому розумінні, логістика є системою управління рухом товарів, включаючи формування господарських зв'язків, переміщення продукції, управління запасами та організацію складського господарства.
2.	Регулююча функція	Логістичне управління охоплює керування матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками з метою ефективного використання всіх ресурсів. У широкому розумінні, логістичне управління полягає в забезпеченні відповідності параметрів окремих елементів логістичної системи параметрам системи в цілому.
3.	Інтегруюча функція	Логістика є ключовим елементом управління системою постачання, виробництва та збуту продукції, враховуючи потреби ринку. Вона сприяє взаємодії між логістичними посередниками, спрямовуючи їх зусилля на досягнення загальної оптимізації процесів.
4.	Результуюча функція	Логістична діяльність має на меті забезпечити ефективне постачання продукції або надання послуг. Це означає, що необхідно доставити товари або послуги у потрібній кількості, з відповідною якістю, в зазначений час і місце, при мінімальних витратах.

Джерело: сформовано автором на основі³²

У логістиці існує низка завдань, які необхідно вирішити на мікро- і макрорівні для досягнення поставленої мети. (рис. 1.2)

³² Безсмертна О.В., Мороз О.О., Білоконь Т.М., Шварц І.В. Логістика: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ. 2018. С. 161

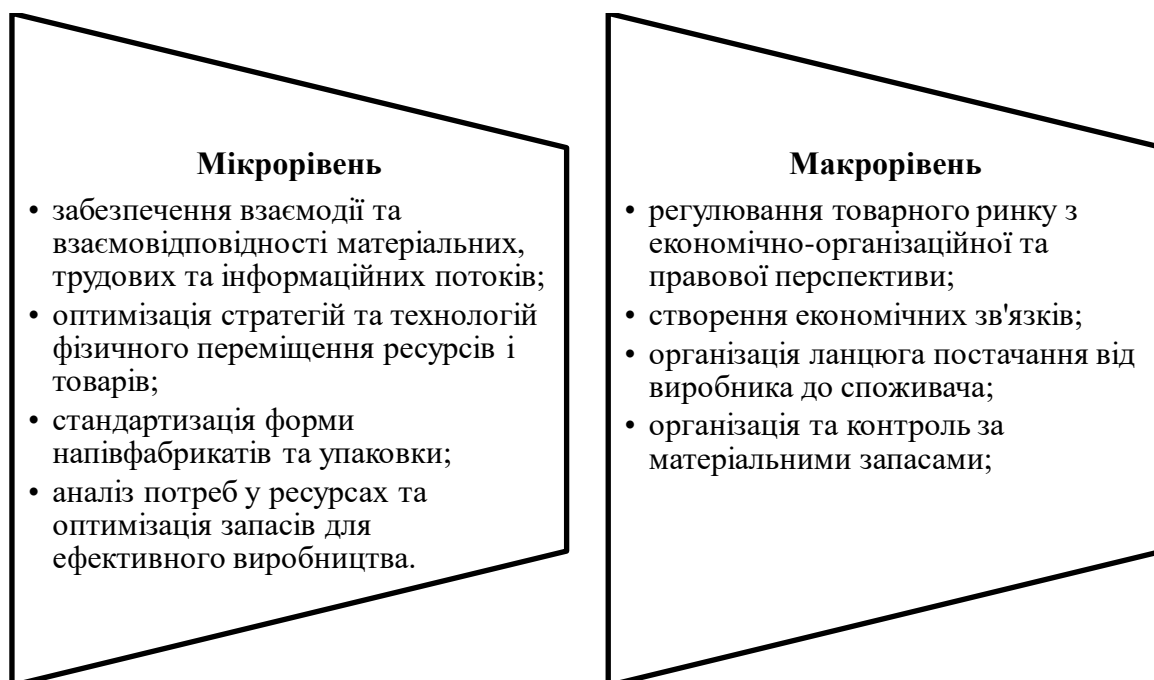

Рис.1.2. Завдання логістики

Джерело: сформовано автором на основі³³

Існує кілька видів логістики, які відрізняються залежно від обраної класифікаційної ознаки (табл.1.3)

Таблиця 1.3

Класифікація видів логістики

За масштабами	<i>макрологістика</i>	Макрологістика є галуззю, яка вивчає рух матеріальних та інформаційних потоків на великих економічних рівнях, таких як макро- та мезоекономічні системи. Вона аналізує процеси, що відбуваються на цих рівнях, включаючи переміщення товарів, послуг, грошей та даних. Макрологістика досліджує вплив цих процесів на економічну діяльність та розвиток країни в цілому.
	<i>мікрологістика</i>	Мікрологістика - це система управління матеріальними та інформаційними потоками на рівні окремого підприємства або групи

³³ Безсмертна О.В., Мороз О.О., Білоконь Т.М., Шварц І.В. Логістика: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ. 2018. С. 161

		підприємств, які можуть бути об'єднані структурними або договірними відносинами.
За характером зон управління	<i>зовнішня логістика</i>	Зовнішня логістика - це виконання логістичних операцій, які виходять за рамки діяльності підприємства, але перебувають у його сфері впливу. Суб'єктами зовнішньої логістики є спеціалізовані сторонні організації, які називаються логістичними провайдерами. Вони забезпечують виконання частини або комплексу поточкових процесів підприємства на умовах договору.
	<i>внутрішня логістика</i>	Внутрішня логістика - це управління поточковими процесами всередині підприємства або корпоративної групи підприємств. Вона включає в себе такі дії, як постачання, зберігання, збут, переробка, транспортування та інші. Суб'єктами внутрішньої логістики є самі підприємства або організації, які самостійно виконують ці процеси.
За функціями	<i>логістика постачання</i>	Логістика постачання - це комплексний процес планування, організації та контролю за матеріалами, сировиною та напівфабрикатами від закупівлі у постачальника до їх розміщення на складі або використання у виробництві. Основна мета логістики постачання - задоволення потреб споживачів цих ресурсів шляхом оптимізації ланцюга постачання та забезпечення ефективності та якості процесу.
	<i>транспортна логістика</i>	Транспортна логістика - це комплексна система, що включає в себе планування, координацію та контроль переміщення товарів, забезпечуючи їх ефективну доставку від виробника до споживача.
	<i>виробнича логістика</i>	Виробнича логістика включає в себе постачання матеріальних цінностей, організацію їх переміщення та тимчасового зберігання між різними підрозділами підприємства.
	<i>складська</i>	Складська логістика включає в себе

	<i>логістика</i>	процеси розміщення сировини/готової продукції на складі, зберігання цих матеріалів та видачу їх у виробництво або покупцям.
	<i>розподільча (збутова) логістика</i>	Розподільча (збутова) логістика - це процес організації фізичного переміщення товарів від виробника до споживача з урахуванням їхніх потреб і вимог.

Джерело: сформовано автором на основі³⁴

Отже, класифікація логістики є систематичним підходом до розподілу та організації логістичних процесів. Вона включає в себе розподіл логістики на різні види, що дозволяє краще розуміти та управляти цими процесами. Класифікація логістики може бути здійснена за різними критеріями, такими як за масштабом, за характером зон управління, за функціями та інші. Кожна з цих класифікацій допомагає визначити основні аспекти логістики та встановити зв'язки між ними. В результаті, класифікація логістики допомагає покращити ефективність логістичних процесів та забезпечити оптимальне використання ресурсів.

Організація логістики на підприємстві є важливим фактором для досягнення ефективності в роботі. Логістика включає в себе планування, координацію і контроль всіх процесів, пов'язаних з рухом товарів від постачальників до кінцевих споживачів.

Ефективна організація логістики дозволяє підприємству знизити витрати, покращити якість обслуговування клієнтів і збільшити конкурентоспроможність на ринку. Для досягнення цих цілей необхідно враховувати різні аспекти, такі як оптимізація поставок, складського управління, транспортування та інформаційного обміну.

Оптимізація поставок включає в себе вибір найкращих постачальників, установлення оптимальних термінів поставок і контроль якості товарів. Складське управління передбачає раціональне розміщення товарів на складах, оптимізацію запасів і забезпечення швидкого доступу до товарів.

³⁴ Марченко В.М., Шутюк В.В. Логістика: підручник. – К.: Видавничий дім «Артек». 2018. С. 312

Транспортування повинно бути організоване таким чином, щоб забезпечити швидку і надійну доставку товарів. Інформаційний обмін між всіма ланками логістичного ланцюжка дозволяє забезпечити вчасну і точну інформацію про рух товарів і вирішувати проблеми оперативно.

Узагальнюючи, ефективна організація логістики на підприємстві є ключовим фактором для досягнення успіху. Вона дозволяє знизити витрати, покращити обслуговування клієнтів і збільшити конкурентоспроможність. Для досягнення цих цілей необхідно оптимізувати поставки, складське управління, транспортування і інформаційний обмін.

1.2. Облікове відображення логістичної діяльності підприємства

Логістична діяльність підприємства спрямована на оптимізацію матеріальних, фінансових та інформаційних потоків. Це дозволяє виконувати основні завдання економічної діяльності підприємства своєчасно й якісно, а також мінімізувати витрати. Це надає підприємству значні конкурентні переваги на ринку порівняно з іншими подібними підприємствами.

На нашу думку, облік логістичної діяльності підприємства повинен здійснюватися спеціалістами з бухгалтерії або фахівцями з вищою логістичною освітою, які мають не менше двох років практичного досвіду у сфері підприємницької логістики.

Управління логістичними витратами відіграє важливу роль у логістичній діяльності підприємства. Один з ключових сегментів управління - це облік логістичних витрат. Цей облік надає інформацію про об'єкт, місце та величину витрат, а також про відхилення від планових або нормативних значень. Важливо враховувати фінансовий і управлінський аспекти обліку логістичних витрат, а також податкові розрахунки, які пов'язані з цими витратами ³⁵.

³⁵ Дерій В., Лукановська І. Облік витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства. №1(2). 2020. С. 24 – 30

На сьогоднішній день в діючій нормативно-правовій базі, яка регулює та забезпечує ведення бухгалтерського фінансового обліку на підприємствах, відсутнє поняття "логістичні витрати". Також серед науковців немає загальної думки щодо визначення логістичних витрат.

Таблиця 1.4

№	Автор	Визначення
1.	Рета М.В. ³⁶	Логістичні витрати - це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язанні із забезпеченням бізнес-процесів та операцій з переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи.
2.	Петухова О.М. ³⁷	Логістичні витрати – це витрати підприємства, які пов'язані з поточковими процесами, що забезпечують рух матеріальних активів у логістичній системі, тобто це витрати, які виникають під час проходження усього логістичного ланцюга: від вибору постачальника до транспортування готової продукції споживачу.
3.	Сачинська Л.В. ³⁸	Логістичні витрати — витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій (розміщення замовлень на поставку продукції, закупівля, складування продукції, внутрішньовиробниче транспортування, проміжне зберігання, зберігання готової продукції, відвантаження, зовнішнє транспортування), а також витрати на персонал, устаткування, приміщення, складські запаси на передачу даних про замовлення, запаси, поставки.
4.	Задорожний З., Грицишин А. ³⁹	Логістичні витрати слід розуміти як складову витрат операційної діяльності підприємств, пов'язаних з вивченням ринку запасів, їх закупівлею, складуванням, зберіганням, відвантаженням і зовнішнім транспортуванням, у результаті чого відбулося зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призвело до зменшення власного капіталу підприємства.
5.	Завитій О., Дідоренко Т., Кондрюк Л. ⁴⁰	Логістичні витрати – це грошове відображення сукупності затрачених матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання, які призначені для забезпечення бізнес-процесів та діяльності з

³⁶ Рета М.В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік. *Бізнесінформ*. 2012. №8. С. 155 – 158

³⁷ Петухова О.М. Управління логістичними витратами на підприємстві. *Сучасні технології комерційної діяльності і логісти: матеріали Міжнародної науково – практичної інтернет – конференції*. – Київ: КНЕУ. 2020.

³⁸ Сачинська Л.В. Місце логістичних витрат в операційній діяльності машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. №3. 2009. С. 182 – 187

³⁹ Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. №2. 2017. С. 109 – 117

⁴⁰ Завитій О., Дідоренко Т., Кондрюк Л. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. №1 – 2. С. 49 – 73

		переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємства.
6.	Гурч Л.М., Соломенко Г.В., Корінна Л.Ю. ⁴¹	Логістичними витратами будемо вважати всі витрати пов'язані з логістичними операціями
7.	Репіч Т.А., Карась Д.М. ⁴²	Логістичні витрати – це вартісна оцінка ресурсів, які використовуються при виконанні різних логістичних операцій на стадіях руху матеріального, інформаційного, фінансового потоків як всередині підприємства, так і у взаємодії з його постачальниками і покупцями – учасниками ланцюга поставок, включаючи розміщення замовлень, закупівлю, складування, транспортування, відвантаження та ін.
8.	Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. ⁴³	Логістичні витрати – це обсяг витрачених матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів у грошовому вираженні, що забезпечують бізнес-процеси та операції переміщення матеріальних потоків у логістичній системі.

Отже, логістичні витрати - це витрати, пов'язані з організацією та забезпеченням ефективного руху товарів від постачальника до кінцевого споживача. Це включає в себе витрати на транспортування, зберігання, упаковку, обробку та інші процеси, необхідні для забезпечення безперебійного постачання товарів. Логістичні витрати є важливим елементом в управлінні ланцюгом постачання, оскільки вони впливають на конкурентоспроможність підприємства та задоволення потреб клієнтів.

На сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо класифікації логістичних витрат. Це пояснюється тим, що в процесі діяльності підприємства вони можуть бути включені до складу виробничих або інших витрат. Однак, виокремлення класифікаційних ознак логістичних витрат є складним процесом, оскільки багато підприємств не ведуть облік цих витрат та не виділяють їх як окремий об'єкт у процесі своєї діяльності⁴⁴.

⁴¹ Гурч Л.М., Соломенко Г.В., Корінна Л.Ю. Управління логістичними витратами як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2020.

⁴² Репіч Т.А., Карась Д.М. Шляхи мінімізації витрат на логістичну діяльність підприємства. *Ефективна економіка*. №12. 2016.

⁴³ Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. №45. 2020.

⁴⁴ Родіна О.В. Місце логістичних витрат у загальній структурі витрат підприємства. *Інфраструктура ринку*. №47. 2020. С. 95 – 100

Класифікація логістичних витрат

№	Класифікаційна ознака	Види витрат	Цілі класифікації
1.	<i>За поділом функціональних елементів логістичної діяльності</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати закупівельної логістики ➤ Витрати виробничої логістики ➤ Витрати збутової логістики 	<p>Це допомагає зрозуміти, на якому етапі логістичного процесу витрати виникають і як їх можна оптимізувати. Визначення місця виникнення логістичних витрат дозволяє зосередитися на конкретних елементах логістичної системи, які призводять до витрат, і розробити стратегії для їх зниження або уникнення.</p>
2.	<i>За видами функціональної логістичної діяльності</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на управління замовленнями; ➤ Витрати на транспортування; ➤ Витрати на складування; ➤ Витрати на пакування; ➤ Витрати на управління запасами; ➤ Витрати на логістичне обслуговування 	<p>Для більш точного визначення складу витрат відповідно до різних видів функціональної логістичної діяльності підприємства.</p>
3.	<i>За видами фазової логістичної діяльності</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на постачання; ➤ Витрати на виробництво; ➤ Витрати на збут і розподіл; ➤ Витрати на повторне використання та утилізацію; ➤ Витрати фінансової логістики; ➤ Витрати інформаційної логістики 	<p>Для розкриття структури витрат відповідно до різних видів фазової логістичної діяльності підприємства.</p>
4.	<i>За видами логістичних потоків</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на логістичні операції з матеріальними потоками; ➤ Витрати на логістичні операції з інформаційними потоками; ➤ Витрати на логістичні операції фінансовими потоками; 	<p>Цей метод дозволяє визначити, яка частина витрат припадає на кожен вид потоку, що допомагає зрозуміти, які процеси є найбільш витратними і де можна здійснити оптимізацію.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на логістичні витрати з сервісними потоками 	
5.	<i>За географічними розташуванням</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати обласного значення; ➤ Витрати регіонального значення; ➤ Загальнодержавні витрати 	<p>Поділ логістичних витрат у різних географічних зонах полягає в розподілі витрат на транспортування, зберігання та обробку товарів у різних регіонах. Цей процес дозволяє оптимізувати витрати компанії, забезпечуючи ефективну поставку товарів до споживачів у різних частинах світу. Ділові відносини та стратегії розвитку компанії можуть впливати на спосіб поділу логістичних витрат, що дозволяє забезпечити оптимальний рівень обслуговування клієнтів і збільшити конкурентоспроможність компанії на ринку.</p>
6.	<i>Витрати на виконання функцій логістики</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на забезпечення процесу управління; ➤ Витрати на синхронізацію процесів збуту, зберігання і доставки продукції; ➤ Витрати на надання посередницьких послуг споживачам; ➤ Витрати на управління матеріальними і супутніми потоками; ➤ Витрати на управління логістичним ланцюгом 	<p>Для визначення розміру логістичних витрат, що виникають під час виконання різних функцій логістики.</p>
7.	<i>За характеристиками логістичного ланцюга</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати логістичного каналу; ➤ Витрати логістичного циклу; ➤ Витрати логістичного центру; ➤ Витрати на логістичну підтримку виробництва 	<p>Для визначення розміру логістичних витрат, що виникають на різних етапах, необхідно провести аналіз усіх процесів, пов'язаних з постачанням, зберіганням та доставкою товарів. Це допоможе зрозуміти, які саме витрати виникають на кожному етапі логістичного ланцюга і як їх можна оптимізувати.</p>

			Такий аналіз дозволить підвищити ефективність логістичних процесів і знизити загальні витрати компанії.
8.	<i>За типами споживачів, яким реалізується продукція</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Витрати на реалізацію індивідуальним споживачам; ➤ Витрати на реалізацію посередникам; ➤ Витрати на реалізацію домогосподарствам; ➤ Витрати на реалізацію постачальникам; ➤ Витрати на реалізацію державним службовцям 	У процесі реалізації продукції виникають логістичні витрати, які можуть бути розділені між різними споживачами. Це означає, що витрати на транспортування, зберігання, упаковку та інші логістичні послуги можуть бути розподілені між різними клієнтами в залежності від їх обсягу замовлень або місця доставки. Цей підхід дозволяє оптимізувати витрати і забезпечувати ефективну логістику у сфері реалізації продукції.

Джерело: сформовано автором на основі ⁴⁵

Розподіл витрат за класифікаційними ознаками (табл. 1.5) для обліку і управління не повністю враховує всі складові інформації про витрати. Важливим є також розподіл витрат для потреб виробництва і визначення ефективності логістичної діяльності підприємства. Оскільки виокремлення логістичних витрат з загальних витрат підприємства є складним, необхідно розширити класифікаційні ознаки логістичних витрат. Таким чином, представлені підходи до класифікації дозволяють уточнити місце виникнення витрат, оптимізувати їх структуру і знаходити нові шляхи зниження через систему управління ними⁴⁶.

Облік логістичних витрат включає в себе фінансовий та управлінський облік, податкові розрахунки та інші операції, пов'язані з витратами. Він надає інформацію про об'єкт, місце виникнення та величину витрат, а також нормативи та розміри відхилень від норм. Витрати є об'єктом

⁴⁵ Родіна О.В. Місце логістичних витрат у загальній структурі витрат підприємства. Інфраструктура ринку. №47. 2020. С. 95 – 100

⁴⁶ Родіна О.В. Місце логістичних витрат у загальній структурі витрат підприємства. Інфраструктура ринку. №47. 2020. С. 95 – 100

бухгалтерського обліку та регулюються П(С)БО 16 "Витрати". Ця інформація відображається у фінансовій звітності підприємства⁴⁷.

Бухгалтерський облік є основною складовою управління та інформаційної системи підприємства, є важливим інструментом для прийняття стратегічних рішень та контролю за фінансовою діяльністю. Він дозволяє вести облік фінансових операцій, контролювати витрати, визначати прибуток та збитки, а також відобразити фінансовий стан підприємства. Бухгалтерський облік допомагає забезпечити достовірну та об'єктивну інформацію для власників, керівників, інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Логістичні витрати є важливою складовою загальних витрат на підприємстві. Їх питома вага може значно варіюватися від 5 до 45% від загальних витрат, залежно від конкретного підприємства та обсягу логістичних витрат. Тому, при обліку логістичних витрат необхідно враховувати специфіку підприємства та його потреби⁴⁸.

Організація обліку логістичних витрат повинна бути чітко визначена в наказі про облікову політику підприємства. Важливо враховувати методику формування системи ідентифікації, нагромадження, обробки та використання інформації про логістичні витрати. Наказ також повинен визначати організацію методики обліку логістичних витрат для забезпечення ефективного управління матеріальними й інформаційними потоками на підприємстві.

Теоретичні засади обліку логістичних витрат виробничих підприємств повинні бути визначені внутрішніми регулюючими документами, такими як Положення про центри відповідальності щодо логістичних витрат, Положення про бюджетування логістичних витрат, Положення про

⁴⁷ Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. №45. 2020.

⁴⁸ Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. №45. 2020.

внутрішню управлінську звітність та Методичні рекомендації з обліку логістичних витрат⁴⁹.

У плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено наявність синтетичного рахунку 91 "Загальновиробничі витрати". Цей рахунок використовується для обліку виробничих накладних витрат, пов'язаних з організацією виробництва та управлінням різними підрозділами основного й допоміжного виробництва, такими як цехи, дільниці, відділення, бригади тощо. Крім того, на цьому рахунку також відображаються витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування. Важливо відзначити, що на рахунку 91 також узагальнюється інформація про логістичні витрати, пов'язані з організацією виробництва та управлінням ним⁵⁰.

Дослідження і аналіз наукових праць, що стосуються обліку логістичних витрат, дозволили виявити різноманітні підходи до вирішення цих проблем. Одним з пропонованих рішень є включення додаткових рахунків у бухгалтерський облік. Вчена О. М. Головащенко⁵¹ рекомендує внести зміни до плану рахунків з метою збереження інформації про витрати⁵²(рис.1.3).

⁴⁹ Медвідь Л.Г., Левкович А.В. Формування облікової політики щодо витрат логістичної діяльності підприємства. Вісник Львівського торговельно – економічного університету. Економічні науки. № 53. 2017. С. 132 – 137

⁵⁰ Плиса В., Плиса З., Рудніцькі Я. Бухгалтерський облік логістичних витрат на організацію виробництва та управлінням в обліково – аналітичному забезпеченні мікрологістичної системи. Соціально – економічні відносини в цифровому суспільстві. №3. 2022. С. 41 – 51

⁵¹ Головащенко О.М. Інформаційне забезпечення логістичних витрат у системі обліку. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2010_30_2/Golovash.pdf

⁵² Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. №45. 2020.

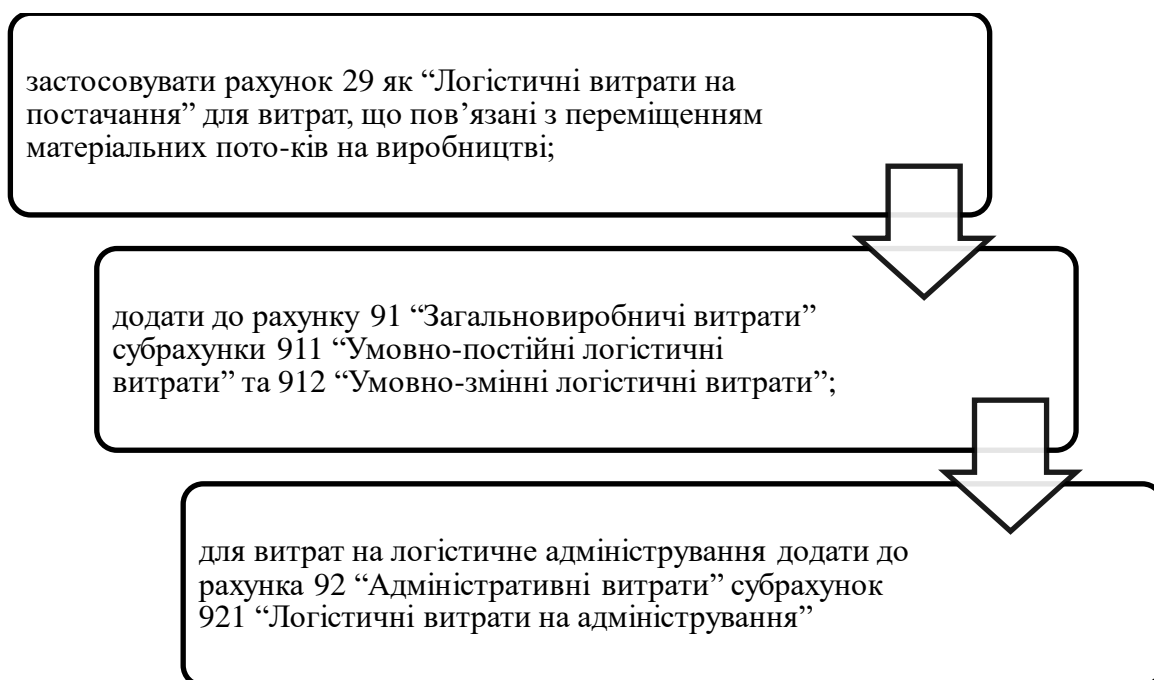

Рис.1.3. Рахунки бухгалтерського обліку, які слід додати до плану рахунку БО, щодо обліку логістичних витрат

Джерело: сформовано автором на основі⁵³

Для успішної інтеграції бухгалтерського обліку та логістичної діяльності щодо операцій з матеріальними активами необхідно ретельно обґрунтувати напрями та ключові аспекти цієї інтеграції. Важливо враховувати фінансові аспекти, контроль за рухом матеріальних активів, оптимізацію логістичних процесів та забезпечення точності та достовірності обліку. Такий підхід дозволить підвищити ефективність управління матеріальними активами та забезпечити більш точну фінансову звітність підприємства. До даних напрямів відносять: організаційний напрям, методологічний напрям та контрольно – захисний напрям (рис.1.4).

⁵³ Гулин І.Ю., Гуцал Н.А., Лободзинська Т.П. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. №45. 2020.

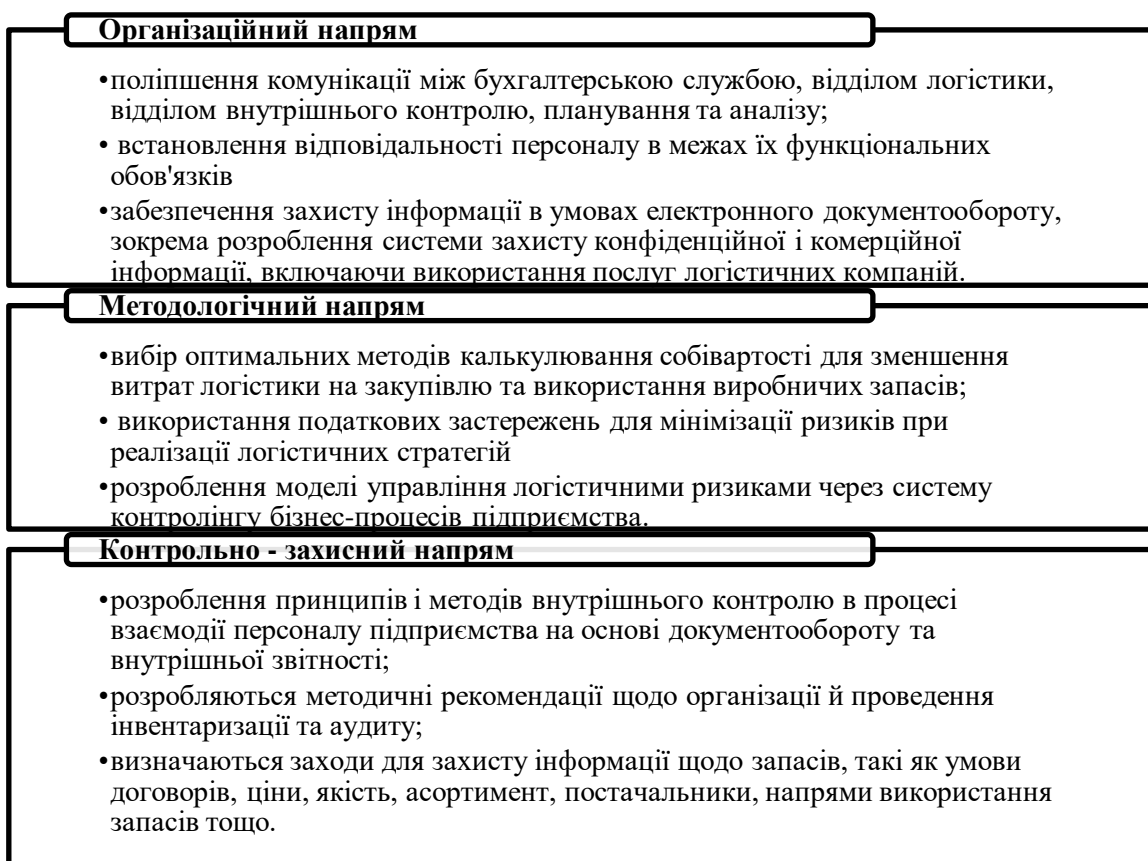

Рис.1.4. Основні напрями інтеграції бухгалтерського обліку та логістичної діяльності

Джерело: сформовано автором на основі⁵⁴

Оптимізація логістичних витрат сприяє використанню відповідних методів калькулювання. Собівартість продукції є ключовим показником, що відображає зміни в технологіях, організації праці та виробництві, а також вказує на прибутковість підприємства. Впровадження методів оптимізації собівартості є важливим у кризових умовах економіки для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Основні методи калькулювання, що використовуються на міжнародному рівні згруповані та представлені у таблиці 1.6.

У сучасних умовах господарювання важливо звернути увагу на зниження собівартості продукції, оскільки високі витрати на сировину,

⁵⁴ Пилипенко О.І. Інтеграція бухгалтерського обліку та логістичної стратегії в управління підприємством. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб.наук.пр.*. 2022. № 1- 2. С. 32 – 38

матеріали, паливо та коливання валютних курсів негативно впливають на ефективність підприємств. Використання нових підходів до калькулювання собівартості дозволить оптимізувати фінансові потоки, забезпечити гнучкість та розвиток підприємств навіть у складних економічних умовах⁵⁵.

Таблиця 1.6

Методи обліку та калькулювання логістичних витрат

№	Метод	Характеристика
1.	ЛІТ – just-in-time	Метод ЛІТ - це стратегія управління запасами та виробництвом, яка передбачає поставку матеріалів, компонентів та обладнання саме в той момент, коли вони потрібні для виробництва продукції. Цей підхід дозволяє зменшити запаси на складах, знизити витрати на зберігання та оптимізувати виробничі процеси. ЛІТ також сприяє підвищенню ефективності виробництва, зменшенню часу циклу виробництва та покращенню якості продукції.
2.	RP - Requirements / resource planning	Метод RP є інструментом, який використовується для планування вимог і ресурсів. Цей метод дозволяє організації ефективно визначити необхідні вимоги для виконання проекту і забезпечити необхідні ресурси для їх задоволення. Використання методу RP допомагає забезпечити оптимальне використання ресурсів, уникнути перевантаження або недостатнього використання ресурсів, а також забезпечити вчасне виконання проекту. Метод RP є важливим етапом у процесі планування проекту і допомагає забезпечити успішне виконання проектних завдань.
3.	OPT - Optimized Production Technology	Метод OPT - є стратегією управління виробництвом, спрямованою на максимізацію продуктивності та ефективності виробничих процесів. Однією з ключових переваг цього методу є зменшення логістичних витрат. OPT дозволяє оптимізувати виробничі процеси, уникати зайвих запасів та зменшувати час, необхідний для виготовлення продукції. Це допомагає знизити витрати на транспортування, зберігання та управління запасами, що в свою чергу позитивно впливає на загальні логістичні витрати підприємства.
4.	LP - Lean Production	Метод LP є ефективним підходом до управління виробництвом, який спрямований на зниження логістичних витрат. Цей метод базується на принципах ефективного використання ресурсів, мінімізації втрат та оптимізації процесів. Він дозволяє підприємствам знизити витрати на транспортування, складське утримання та інші логістичні операції шляхом впровадження системи "лише вчасно" (Just-in-Time) та інших методів. Застосування методу LP допомагає підприємствам покращити ефективність своєї логістичної діяльності, знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність.
5.	Система "Канбан"	Метод Система "Канбан" є ефективним інструментом для управління логістичними витратами. Він дозволяє зменшити затрати

⁵⁵ Пилипенко О.І. Інтеграція бухгалтерського обліку та логістичної стратегії в управління підприємством. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб.наук.пр.*. 2022. № 1- 2. С. 32 – 38

		на складське утримання, транспортування та інші логістичні процеси. Завдяки системі "Канбан" можна точно контролювати запаси і матеріали, що дозволяє уникнути надлишкового запасу і зменшити витрати на їх зберігання. Крім того, цей метод дозволяє покращити планування виробництва і поставок, що сприяє зниженню витрат на транспортування і доставку товарів. В цілому, використання системи "Канбан" допомагає оптимізувати логістичні процеси і знизити витрати компанії.
--	--	---

Джерело: сформовано автором на основі⁵⁶

Дослідження показали, що для ефективної організації та контролю логістичних витрат на підприємстві необхідно розробити облікову політику. Ця політика повинна включати в себе об'єкти обліку, класифікацію витрат, рахунки для їхнього обліку, місця виникнення витрат, а також методи обліку та калькулювання. Це допоможе підприємству краще контролювати та оптимізувати свої витрати, що в свою чергу позитивно позначиться на його фінансовому стані та конкурентоспроможності.

1.3. Теоретичні аспекти управління логістичною діяльністю підприємства

Управління - це процес впливу на об'єкт управління з метою досягнення поставлених цілей. Воно передбачає наявність системи та причинного зв'язку між її елементами, а також існування керуючої й керованої підсистем. Логістика може бути розглянута як підхід до управління підприємством (логістичне управління) або як об'єкт управління (управління логістикою). У практичній реалізації логістичної концепції важливу роль відіграє логістична діяльність підприємства⁵⁷.

Логістичне управління є замкненим менеджерським циклом, який повторюється. Підприємство може організувати свою логістичну

⁵⁶ Фоміна О.В., Августова О.О. Облік логістичних витрат для цілей управління. Бізнес Інформ. 2019. №4. С. 294 – 299

⁵⁷ Зеленко О. Управління логістичною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. №3. 2017. С. 63 – 66

діяльність, керуючись двома напрямками - логістичним каналом та ринком. При фокусуванні на ринку, підприємство шукає способи поліпшення організованих поставок і координує їх. Також можливий фокус на злагодженій роботі каналів розподілу, де логістична діяльність виробника повинна бути узгоджена з операціями постачальників, дистриб'юторів та клієнтів⁵⁸.

Головною метою логістичного управління є забезпечення ефективного та ефективного руху товарів від постачальників до кінцевих споживачів. Це включає в себе планування, координацію, контроль та оптимізацію усіх процесів у ланцюжку постачання, щоб забезпечити задоволення потреб клієнтів та максимізувати прибуток компанії. Логістичне управління також включає в себе управління запасами, складським обліком, транспортуванням, упаковкою та іншими аспектами, що допомагають забезпечити ефективну логістичну систему.

Управління логістичними процесами на підприємстві спрямоване на досягнення певних цілей, які представлені на рисунку 1.5.

⁵⁸ Лихолат С.М., Нев'ядомський Р.І. Теоретичні аспекти управління логістичною діяльністю підприємства. Наукові записи Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. №35. 2022. С. 4 – 9

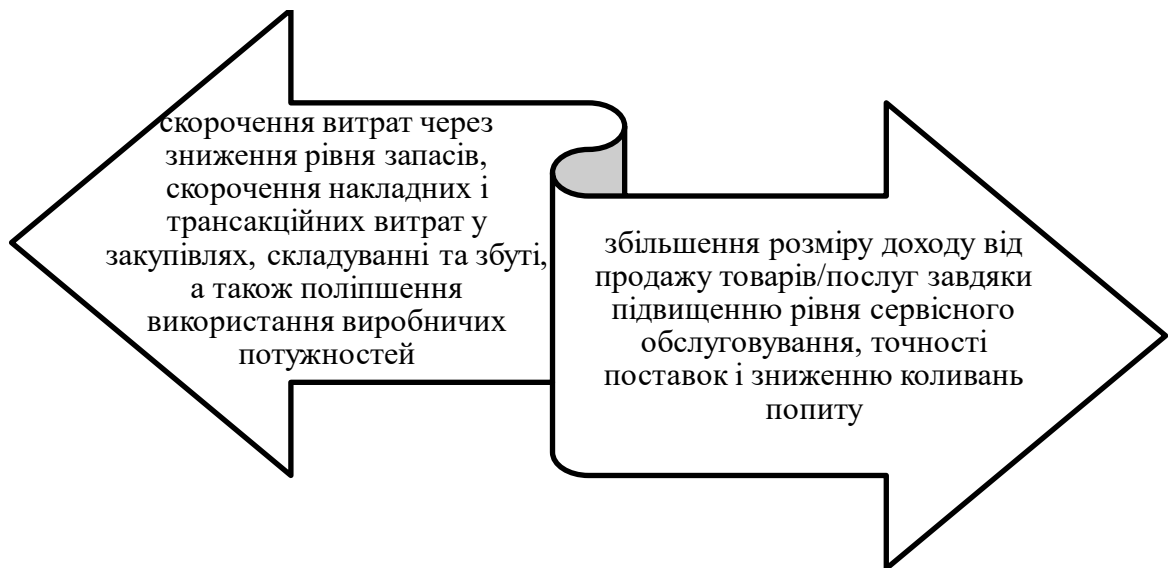

Рис.1.5. Основні цілі, щодо управління логістичними процесами на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі⁵⁹

Управління ланцюгами поставок є важливою функцією для підприємства та логістичної системи в цілому. Це охоплює ряд завдань, які спрямовані на ефективне планування, координацію та контроль всіх етапів поставок товарів або послуг від постачальників до кінцевих споживачів.

Одним з головних завдань управління ланцюгами поставок є забезпечення постачання потрібних товарів або послуг у відповідний час та місце. Це включає в себе планування запасів, прогнозування попиту, взаємодію з постачальниками та встановлення ефективних систем доставки.

Крім того, управління ланцюгами поставок також включає в себе оптимізацію витрат та забезпечення якості товарів або послуг. Це може включати пошук оптимальних постачальників, встановлення стандартів якості та контроль за їх дотриманням.

Управління ланцюгами поставок також вимагає ефективного спілкування та співпраці з усіма сторонами ланцюга поставок, включаючи

⁵⁹ Луценко І.С., Коновалова І.В. Удосконалення управління логістичними процесами як метод покращення діяльності підприємства. Бізнес Інформ. №11. 2020. С. 430 – 435

постачальників, виробників, дистриб'юторів та споживачів. Це допомагає забезпечити гладку та безперебійну роботу всього ланцюга поставок.

Узагальнюючи, управління ланцюгами поставок є важливим елементом успішної діяльності підприємства та логістичної системи, охоплюючи завдання планування, координації, контролю, оптимізації витрат та забезпечення якості усіх етапів поставок.

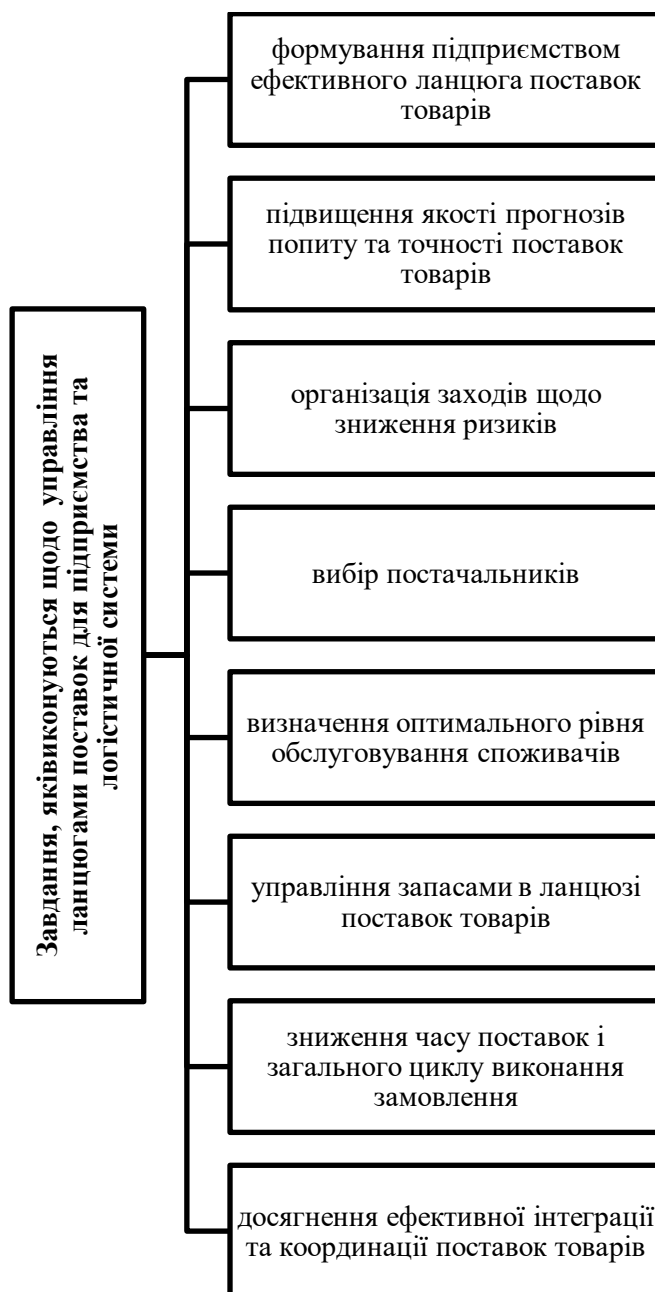

Рис.1.6. Завдання, щодо управління ланцюгами поставок для підприємства та логістичної системи

Джерело: сформовано автором на основі⁶⁰

⁶⁰ Луценко І.С., Коновалова І.В. Удосконалення управління логістичними процесами як метод покращення діяльності підприємства. Бізнес Інформ. №11. 2020. С. 430 – 435

Логістичне управління - це комплексна система, що включає в себе різні підсистеми, які взаємодіють між собою та з різними потоками, такими як матеріальний, фінансовий та інформаційний (рис.1.7).

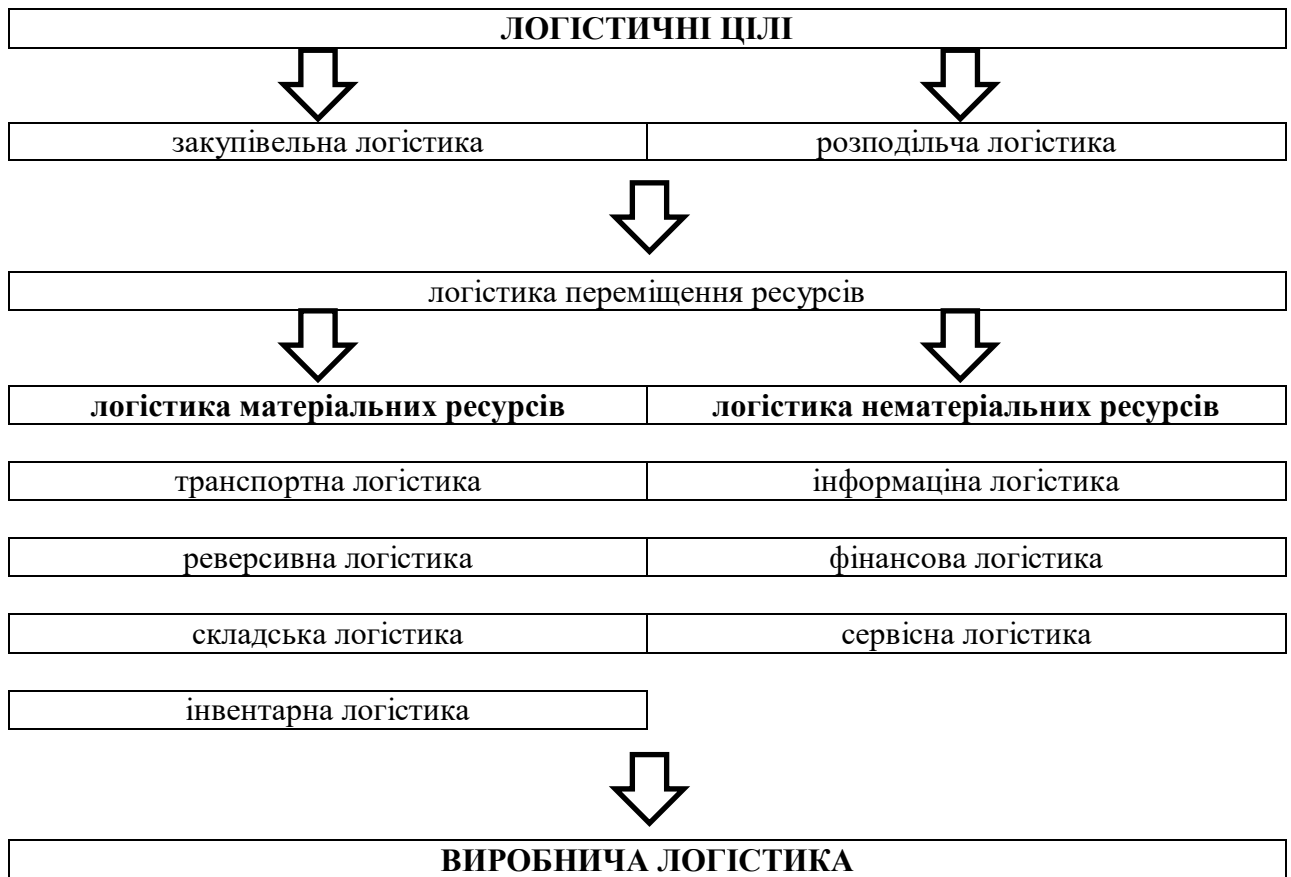

Рис.1.7. Структура управління логістичною діяльністю з погляду на його підсистеми.

Джерело: сформовано автором на основі⁶¹

Управління логістичною діяльністю включає в себе різні підсистеми, які спільно працюють для забезпечення ефективності та оптимізації логістичних процесів. Основні підсистеми управління логістикою включають планування, координацію, контроль та аналіз.

Планування є важливою підсистемою, яка визначає стратегічні та тактичні кроки для досягнення мети логістичної діяльності. Вона включає в

⁶¹ Лихолат С.М., Нев'ядомський Р.І. Теоретичні аспекти управління логістичною діяльністю підприємства. Наукові записи Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. №35. 2022. С. 4 – 9

себе розробку планів постачання, складського управління, транспортування та інших логістичних процесів.

Координація є ще однією важливою підсистемою, яка забезпечує взаємодію між різними логістичними функціями та сторонами. Вона включає в себе планування та організацію роботи з постачальниками, виробниками, дистриб'юторами та іншими учасниками логістичного ланцюжка.

Контроль є необхідною підсистемою, яка дозволяє відстежувати та оцінювати виконання логістичних процесів. Вона включає в себе моніторинг та аналіз даних про постачання, складське управління, транспортування та інші логістичні операції для виявлення можливих проблем та вдосконалення процесів.

Аналіз є останньою підсистемою, яка дозволяє оцінити ефективність логістичної діяльності та знайти шляхи для її вдосконалення. Вона включає в себе збір та аналіз даних про витрати, час, якість та інші показники логістичних процесів для прийняття обґрунтованих рішень та впровадження покращень.

Узагальнюючи, структура управління логістичною діяльністю включає планування, координацію, контроль та аналіз як основні підсистеми, які спільно працюють для забезпечення ефективності та оптимізації логістичних процесів.

Розподільна логістика - це процес планування, координації та контролю руху товарів від постачальників до кінцевих споживачів. Вона включає в себе такі етапи, як збір, зберігання, упаковка, транспортування та доставка товарів. Розподільна логістика є важливою складовою ланцюга постачання, оскільки вона забезпечує ефективну та швидку доставку товарів до клієнтів. Вона також допомагає знизити витрати на логістику та покращити рівень обслуговування клієнтів.

Транспортна логістика є важливою системою, яка забезпечує організацію доставки матеріальних предметів та речовин з одного місця в інше шляхом використання оптимального маршруту. Вона є одним з

основних напрямків науки про управління інформаційними та матеріальними потоками під час переміщення товарів⁶².

Складська логістика - це комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію процесів зберігання, переміщення та управління товарами на складі. Вона включає в себе планування запасів, організацію складського простору, ведення обліку товарів, використання сучасних технологій для автоматизації процесів. Ефективна складська логістика дозволяє знижувати витрати на утримання складу, підвищувати швидкість обробки замовлень, покращувати обслуговування клієнтів та забезпечувати стабільність постачання товарів.

Фінансова логістика - це галузь логістики, яка вивчає та оптимізує фінансові процеси в організації. Вона включає в себе планування, контроль та управління фінансовими ресурсами, що дозволяє забезпечити ефективне функціонування підприємства.

Фінансова логістика включає в себе такі елементи, як управління грошовими потоками, управління капіталом, управління ризиками та управління фінансовими інструментами. Вона також враховує фактори, які впливають на фінансову стійкість організації, такі як інфляція, зміни валютних курсів та фінансові ризики.

Основна мета фінансової логістики - забезпечити оптимальне використання фінансових ресурсів організації. Це досягається шляхом планування та координації фінансових операцій, а також використання фінансових інструментів для зменшення ризиків та забезпечення прибутковості.

Фінансова логістика є важливою складовою успішного функціонування будь-якої організації. Вона допомагає забезпечити фінансову стабільність, ефективне управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей.

⁶² Безугла Л.С., Юрченко Н.І., Ільченко Т.В., Пальчик І.М., Воловик Д.В. Логістика: навчальний посібник. – Дніпро: Пороги. 2021. С. 252

Управління логістичною діяльністю підприємства передбачає наявність чіткої структури, що включає різні підсистеми, які взаємодіють між собою. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективну господарську діяльність, знизити витрати та збільшити прибуток.

Тому управління логістичною діяльністю підприємства є важливим елементом успішної діяльності. Логістика включає в себе планування, координацію та контроль всіх процесів, пов'язаних з постачанням, виробництвом і розподілом товарів. Ефективне управління логістикою дозволяє знижувати витрати, підвищувати швидкість постачання товарів, покращувати обслуговування клієнтів та збільшувати конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЛИМ АВТО»

2.1. Загальна характеристика організаційно-економічної діяльності підприємства ТОВ «ЛИМ АВТО»

Підприємство ТОВ «ЛИМАВТО» здійснює свою на підставі Статуту та відповідно до чинного законодавства України. Розмір статутного капіталу становить 15000.00 грн.

Згідно Витягу з Єдиного державного реєстру підприємством відкрито значний перелік видів діяльності за кодами згідно КВЕД, проте основними видами діяльності на сьогодні є наступні:

- оптова торгівля лісовими матеріалами, деревиною, будівельними матеріалами, сантехнікою;
- надання в оренду вантажні автомобілі;
- надання послуг з перевезення вантажними автомобілями.

Встановлений штатним розписом визначено склад одиниць організаційної структури. Всі працівники виконують свої обов'язки визначені відповідними посадовими інструкціями.

На підприємстві використовується програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія», М.Е.Дос, Microsoft Office, однак формою обліку на фірмі є журнально-ордерна, що передбачає використання та ведення журналів-ордерів із відповідними до них відомостями.

ТОВ «ЛИМАВТО» зважаючи на вимоги нормативів результати діяльності відображає у спрощеній фінансовій звітності та формує 1-м «Баланс» та 2-м «Звіт про фінансові результати», а також веде відповідну статистичну та податкову звітність.

Згідно проведеного розрахунку, можемо відзначити, що протягом періоду з 2020 р. по 2023 р. спостерігається постійне збільшення чистого

доходу, темп росту якого за зазначений період становить 56,75%. Абсолютне значення приросту становить: в 2023 р. порівняно з 2022 р. – 24864,7 тис. грн; у 2022 р. порівняно з 2021 р. – 6539,6 тис. грн; у 2021 р. порівняно з 2020 р. – 7814,3 тис.грн.

Середній темп росту собівартості реалізованої продукції становить 49,11%. В абсолютних значеннях зростання даного показника протягом періоду дослідження склало 23583,4 тис грн., 5946,0 тис грн. та 8510,0 тис. грн. відповідно.

Зростання чистого прибутку за 2020-2023 роки в середньому становить 74,14%. Протягом періоду дослідження спостерігалось нерівномірне зростання чистого прибутку відносно до попереднього періоду. Найбільше зростання було в 2021 р. – 115,14%, вже в 2022 р. темп зростання становив 33.13%, а в 2023 р., через складні зовнішньо-економічні умови, роботу в умовах пандемії, цей показник склав тільки 7,85%.

Зауважимо, що зростання ключових фінансових показників позитивно позначилося також і на динаміці валюти балансу. Протягом 2023-2020 рр. валюта балансу зросла на 4923,5 тис грн. В товаристві кожного року спостерігалась позитивна динаміка щодо цього показника і щорічне зростання складало у 2021 році – 2162,6 тис. грн., у 2022 році – 2985,5 тис. грн. Тільки у 2023 році відбулося незначне зменшення валюти балансу на 224,6 тис. грн.

Зростання за період дослідження значення власного капіталу вказує на те, що фірма здатна підтримувати фінансування діяльності за рахунок внутрішніх власних джерел.

Щодо рівня дебіторської заборгованості, то у 2023 році спостерігаємо різке її зменшення порівняно з 2022 роком на 3166,8 тис. грн. Вважаємо, така тенденція може в подальшому негативно відбитися на діяльності товариства, оскільки зменшення дебіторської заборгованості обумовлено в першу чергу зменшенням обсягів реалізації та отриманого доходу від діяльності. Проте значне зростання обсягів дебіторської заборгованості також може не досить

позитивно вплинути на стан підприємства та вимагає перегляду механізмів управління заборгованістю, використання інших форм оплати.

Показники майнового стану підприємства наведені на рисунку 2.1

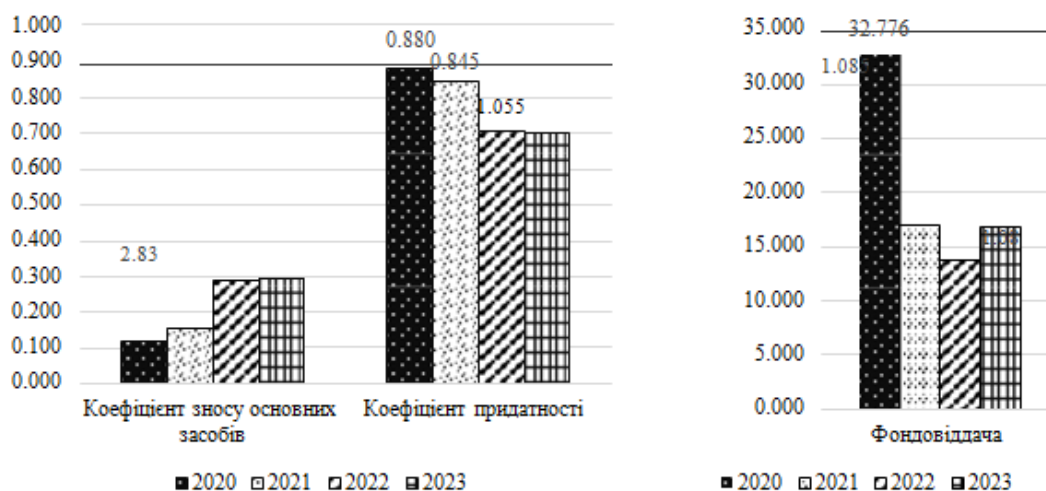

Рис.2.1. Показники майнового стану ТОВ «ЛИМАВТО» за 2020 – 2023 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Наведені дані свідчать, що коефіцієнт придатності який показує частку залишкової вартості основних фондів в їх первинній вартості на кінець 2022 р. становив 0,709. Але зношуваність основних засобів з часом посилюється. Так, коефіцієнт зносу за 2022 рік по відношенню до 2020 року збільшився на 142,5% та, відповідно, коефіцієнт придатності зменшився на 19,43%.

Наступні показники, а саме: коефіцієнти покриття, розрахункової платоспроможності, грошової ліквідності та власних оборотних коштів, які характеризують зможу трансформувати активи фірми в грошові кошти наведені в рисунку 2.2.

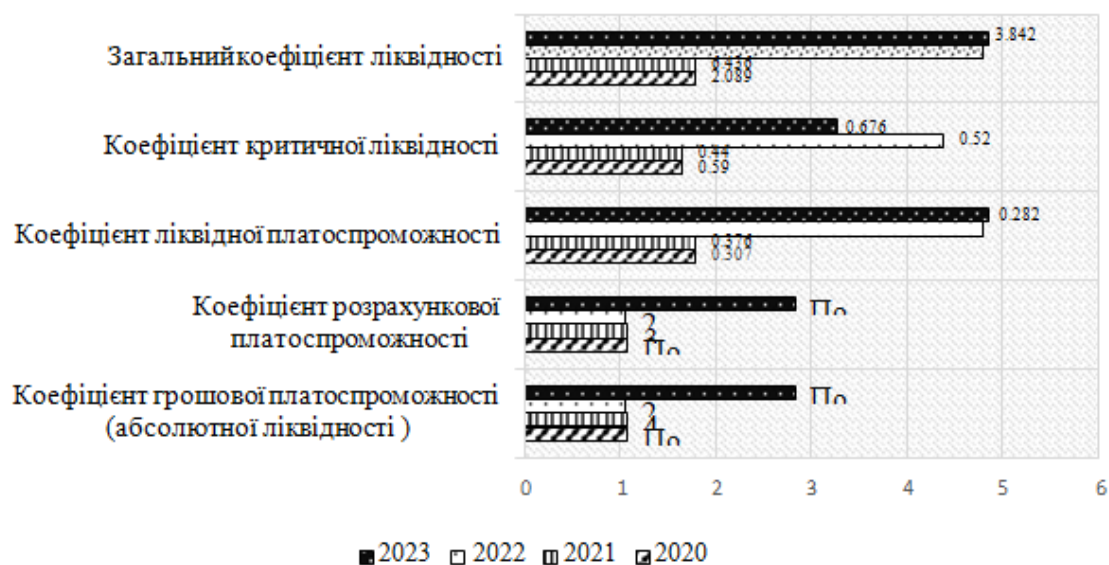

Рис.2.2. Показники ліквідності балансу та платоспроможності за 2020 – 2023 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Так, аналізуючи дані за зазначений період, можемо стверджувати, що коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився у порівнянні з 2022 роком на 168,24%, тобто товариство має змогу виконувати терміново короткострокові зобов'язання та нести непередбачувані затрати. В товаристві достатньо оборотних засобів для того, щоб повністю ліквідувати борги на що вказує показник ліквідної платоспроможності.

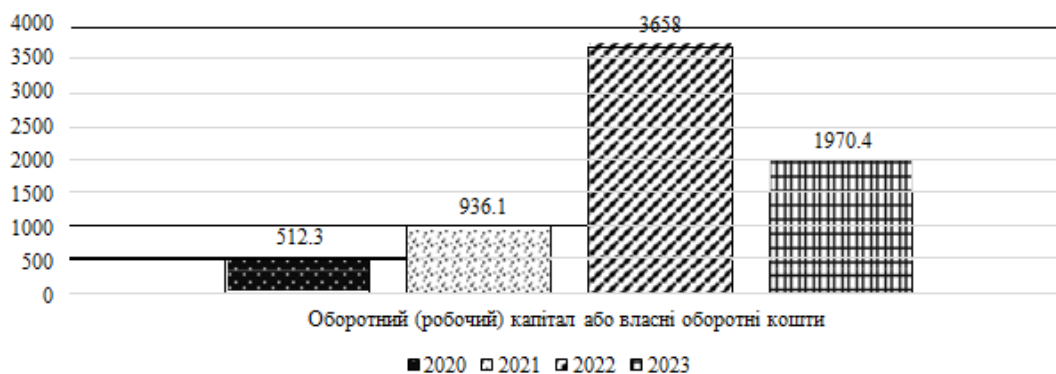

Рис.2.3. Показники рівня оборотного капіталу (власних оборотних коштів) протягом 2020 – 2023 років

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Водночас, можемо спостерігати зменшення показника власних оборотних коштів на 1687,6 тис. грн. або на 46,13% у порівнянні з 2022 роком (рис. 2.3).

Аналізуючи коефіцієнт загальної ліквідності необхідно відмітити, що на 1 грн. поточних зобов'язань приходиться поточних активів у 2023 році відповідно 4,85 тис грн; у 2022 році – 4,98 тис грн; у 2021 та 2020 роках – 1,78 тис грн.

Загалом, аналізуючи вищенаведені показники, можемо стверджувати, що ТОВ «ЛИМАВТО» є платоспроможним і діяльність товариства забезпечена власними фінансовими ресурсами, однак необхідно звернути увагу на те, що показники швидкої ліквідності та власного капіталу зменшились.

Далі пропонуємо розглянути показники ділової активності (табл. 2.1) та фінансової стійкості (рис. 2.4).

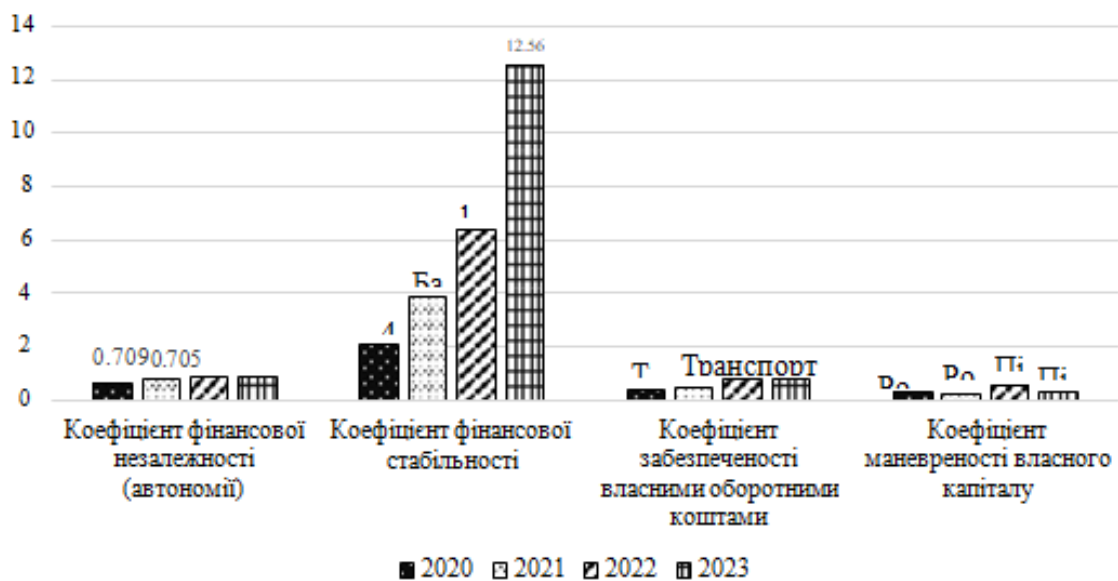

Рис.2.4. Показники фінансової стійкості за 2020 – 2023 роки
Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Визначальним показником діяльності товариства є показник автономії та фінансової незалежності. Саме він характеризує рівень незалежності від зовнішніх джерел фінансування та рівень здатності покрити борги товариства

власними коштами.

Протягом 2023 року відбулося зростання показника на 7,015%, за період дослідження цей показник в середньому зріс на 23,5%. Таким чином, товариство поступово зменшує залежність від зовнішніх фінансових джерел, що вважаємо позитивним. Водночас, фінансування діяльності за власний кошт підтверджує і зростання індексу фінансової стабільності на кінець 2023 року, який становить 12,56, що вдвічі більший відносно попереднього періоду.

Таблиця 2.1

Показники ділової активності ТОВ «ЛИМАВТО» за 2020 – 2023 роки

Показник	Нормативна тенденція	Рік			
		2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт оборотних активів	Збільшення	9,69	6,54	4,72	8,47
Оборотність кредиторської заборгованості	Збільшення	29,93	31,68	35,16	114,81
Оборотність дебіторської заборгованості	Збільшення	125,55	75,20	21,91	24988,85

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Таким чином, на основі даних таблиці 2.1, можемо зазначити, що на 1 грн. оборотних коштів в 2023 році припадає 8,47 грн. чистого доходу, що значно більше ніж у 2022 та 2021 роках, але все ж менше ніж у 2020 році.

Протягом 2020 та 2023 років спостерігаємо пришвидшення темпів погашення боргових зобов'язань. Водночас, спірним є значення показника дебіторської оборотності.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу можна зазначити, що ТОВ «ЛИМАВТО» є фінансово стійким, достатньо ліквідним та платоспроможним. Більшість проаналізованих показників знаходяться в межах норми та мають позитивну тенденцію до зростання.

2.2. Транспортно-логістична діяльність ТОВ «ЛИМАВТО»: обліково-аналітичні аспекти

Основу для формування обліково-аналітичного забезпечення транспортно-логістичної діяльності товариства складають показники, що відображаються в системі первинного обліку. Пропонуємо розглянути їх в розрізі елементів витрат які притаманні для цього виду діяльності.

Так, первинними документами з обліку матеріальних витрат в частині використаного палива, олив, спеціальних рідин, консистентних мастил, запасних частин, комплектуючих, шин, акумуляторів тощо є рахунки на оплату (фактури), видаткові накладні постачальників в розрізі статей витрат (вони ж є прибутковими накладними товариства), товаро-транспортні накладні; прибуткові ордери; акти приймання; накладні-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, талони на відпуск ПММ, відомості на відпуск нафтопродуктів; звіт про видачу ПММ; чек РРО; Книга складського обліку, Книга пробігу, звіт МВО, акти списання тощо. Використання означених форм документів в товаристві здійснюється в залежності від виду запасу на підставі яких вони оприбутковуються та списуються (вибувають)⁶³.

Щодо обліку заробітної плати та соціальних відрахувань, то документами для їх обліку слугують штатний розпис, таблиці обліку робочого часу, накази та інші розпорядчі документи, подорожній лист, розрахунково-платіжна відомість, відомість на виплату готівки, ВКО, платіжне доручення, відомість на виплату заробітної плати, листки непрацездатності, накази, розпорядчі документи тощо.

Для обліку витрат на технічне обслуговування та ремонт первинними документами є: рахунки-фактури, акти виконаних робіт (наданих послуг),

⁶³ Верещагіна Г.В., Сушко К.В. Оптимізація транспортно-логістичної діяльності підприємства. Журнал «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики». Секція I «Стратегічне управління конкурентоспроможністю та впровадженням інновацій». 2022

звіти відділу технічного обслуговування тощо⁶⁴.

Первинним документами з обліку інших транспортно-логістичних витрат таких, як перед рейсовий медичний огляду водіїв, послуги моніторингу та шиномонтажу, крадіжки, непередбачуваних витрат від ДТП витрати на обробку замовлень, витрати на підтримку зв'язків із постачальниками, витрати на укладання договорів тощо, є: акти наданих послуг (виконаних робіт), довідки різного характеру, звіти матеріально-відповідальних осіб, звіти сторонніх організацій тощо.

Для обліку амортизаційних відрахувань транспортних засобів переважно використовують акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів, акти на списання автотransпортних засобів, інвентарні картки та листи – розрахунки амортизації

В подальшому показники визначені в системі первинних документів систематизуються в межах рахунків бухгалтерського обліку на підставі яких можна відслідкувати загальну деталізацію обліково-аналітичного забезпечення щодо транспортних витрат.

Так, паливо та зазначені вище види ПММ обліковуються на рахунку 203 «Паливно-мастильні матеріали» у розрізі їх видів та підвидів.

На рахунку 207 «Запасні частини» ведеться облік однойменних одиниць за їх видами. Актами внутрішнього переміщення після купівлі нових запчастин та комплектуючих та під час ремонту конкретної вантажівки проводиться кореспонденція зміни складу зберігання – зі складу «Виробничі запаси» на склад «Конкретний транспортний засіб». За аналогічною методикою ведеться облік шин та акумуляторів.

Витрати на оплату праці відділу логістики, зокрема водіїв та

⁶⁴ Декалюк О.В., Коронівський П. О., Левицька І. В. Використання транспортних засобів в логістичній системі та основні проблеми транспортної логістики. *Вісник Хмельницького національного університету «Економічні науки»*. 2011. Вип. 1. С. 186-189.

менеджерів логістики, працівників служби охорони, а сам заробітна плата, премії, відпускні, інші доплати тощо обліковуються на рахунку 661

«Розрахунки за заробітною платою» в розрізі відділ та працівників, а відповідно витрати на соціальні заходи обліковуються на рахунку 651

«Розрахунки із загально обов'язкового соціального страхування».

Послуги сторонніх організацій, що формуються витрати на технічне обслуговування та інші транспортно-логістичні витрати обліковуються на рахунках 631 «Розрахунки із постачальниками» та 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Суми амортизаційних відрахувань обліковуються на рахунку 131 «Знос основних засобів» в розрізі вантажівок. Знос малоцінних необоротних матеріальних активів (зокрема, вогнегасників, аптечок, інвентарю тощо) обліковується на рахунку 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів» в розрізі видів таких активів⁶⁵.

Раз з тим, єдиного рахунку який би систематизував витрати товариства щодо транспортно-логістичних витрат на сьогодні не визначено.

Зазначимо, що транспортно-логістичні витрати виникають щодо різних бізнес процесів⁶⁶:

- при закупівлі товарних запасів (мінерального порошку, відсіву, щебня тощо) – коли вантажівки їдуть в пункт завантаження до постачальника, при реалізації цих товарів – коли вантажівки їдуть місця завантаження (від постачальника) до місця вивантаження (пункт заходження покупця) і так за циклічною схемою «постачальник-покупець- постачальник....»;

- при наданні власне транспортних послуг (без руху товарів на балансі товариства).

На рисунку 2.5 наведені схеми руху вантажівок та реалізації товарів і

⁶⁵ Овчарова Н.В., Кравченко О.В., Устик Є.С. Транспортні витрати торговельного підприємства: особливості обліку. 2023. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82403>

⁶⁶ Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: *Наказ Міністерства транспорту України № 65 від 05.02.2001 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01> (дата звернення 23.04.2023р.)

документообігу ТОВ «ЛИМАВТО».

Зауважимо, що під термінами «Постачальник-н» та «Покупець-н» ми ототожнюємо поняття «місцезнаходження постачальника товарів» і «пункт загрузки для надання транспортної послуги» та «місцезнаходження покупця товарів» і «пункт вивозки під час надання транспортної послуги».

На підставі проведеного аналізу руху можемо зробити висновок про хаотичність транспортних потоків та невизначеність маршрутів руху транспортних засобів

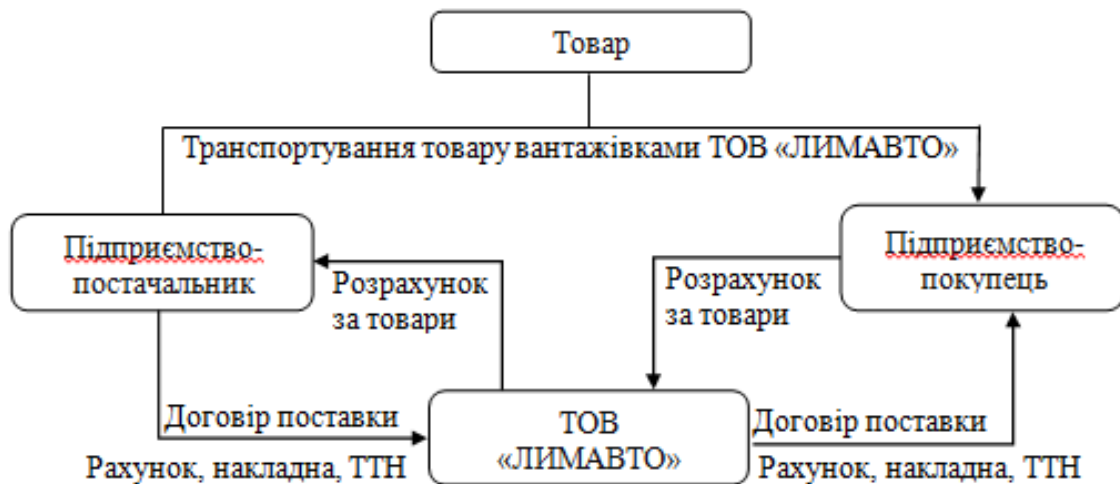

Рис.2.5. Схема реалізації товарів та документообігу ТОВ «ЛИМАВТО»

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Вважаємо, що такі особливості діяльності обумовлюють потребу їх розподілу між сферами діяльності та подальшого визначення частки витрат, що будуть формувати:

- витрати на збут (при реалізації товарів),
- собівартість придбаних товарів (при закупівлі) та
- собівартість послуг (транспортування товарів замовника).

На підприємстві здійснюється подібна методика розподілу, зокрема бухгалтер формує вибірку за період, наприклад, місяць, за статтями витрат, а далі на власний розсуд здійснює перший розподіл загальної суми таких витрат, що будуть розподілені між рахунками 903 «Собівартість реалізованих послуг» та 902 «Собівартість реалізованих товарів» і 93 «Витрати на збут» на

основі частки доходу від реалізації товарів та реалізації послуг.

Таблиця 2.2

**Відображення господарських операцій щодо списання
транспортних витрат за першим розподілом**

№ з/п	Господарська операція	Дебет	Кредит
1	2	3	4

1	Списано частину загальну суми транспортних витрат за статтями на собівартість реалізованих послуг із транспортування	903 «Собівартість реалізованих робіт та послуг»	203 «Паливо»
			207 «Запасні частини»
			209 «Інші матеріали»
			22 «МШП»
			631 «Розрахунки з постачальниками»
			651 «Розрахунки із загальнообов'язкового державного соціального страхування» тощо
			685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
			661 «Розрахунки за заробітною платою»

Джерело: сформовано автором

Другий розподіл між рахунками 902 «Собівартість реалізованих товарів» і 93 «Витрати на збут» здійснюється відповідно до пройденого кілометражу в розрізі процесів закупівлі та реалізації товарів. Конкретного алгоритму списання вищенаведених транспортно-логістичних витрат на ТОВ «ЛИМАВТО» не затверджено.

Таблиця 2.3

**Відображення господарських операцій щодо списання
транспортних витрат за другим розділом**

№ з/п	Господарська операція	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Списано залишок суми транспортних витрат на витрати на збут та на собівартість реалізованих товарів згідно розподілу відносно пройденого пробігу	902 «Собівартість реалізованих товарів» 93 «Витрати на збут»	203 «Паливо» 207 «Запасні частини» 209 «Інші матеріали» 22 «МШП» 631 «Розрахунки з іншими кредиторами» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» 661 «Розрахунки за заробітною платою» 651 «Розрахунки державного соціального страхування» тощо

Джерело: сформовано автором

Ускладнює аналіз, оцінку, а також подальше ефективне управління транспортно-логістичною діяльністю відсутність внутрішніх форм управлінської звітності які б відображали структуру та динаміки транспортно-логістичних витрат, ключові показники ефективності цієї сфери діяльності.

Таким чином, можна стверджувати, що на товаристві відсутність управлінський облік, а відповідно не проводиться оперативне управління. Наявна система обліку та звітності транспортно-логістичних витрат дає змогу лише побачити загальні фактичні дані про їх суми, проте не дає можливості здійснювати аналіз діяльності для ефективного оперативного та стратегічного управління⁶⁷.

⁶⁷ Голуб Н.О. Теоретичні основи організації обліково-аналітичного забезпечення. Міжнародний збірник наукових праць «Облік. Економіка. Менеджмент». 2014. Вип.№ 4. С. 94-98.

Єдиною звітністю, на основі якої товариство проводить аналіз діяльності є фінансова звітність. Так, на основі неї на підприємстві аналізуються показники стану та зношеності основних засобів, показники платоспроможності для загального розуміння фінансового стану товариства. На основі звіту про фінансовий стан, товариство поводить розрахунок та аналіз рентабельності діяльності, але все ж такі дані дають також загальне уявлення щодо здійснюваної діяльності.

Також у ході дослідження, було з'ясовано, що підприємство провадить свою діяльність підходом «тут і зараз», тобто аналіз здійснюється виходячи з отриманого на сьогодні рівня витрат та рівня прибутку. При цьому керівництво не має змоги проводити більш глибокий аналіз діяльності.

Отже, проаналізувавши вищевикладені аспекти обліково-аналітичного та документального забезпечення обліку транспортно-логістичної діяльності в частині формування витрат, можемо стверджувати наступне: наявна система обліку, а саме її аналітичне та документально-організаційне забезпечення не відповідає тому рівню, на основі якого можна здійснювати ефективне оперативне та стратегічне управління, аналіз та контроль транспортно-логістичними витратами. Товариство не проводить організаційні заходи побудови обліково-аналітичного та документального забезпечення, які б допомогли здійснювати більш глибокий аналіз таких витрат з метою пошуку резервів їх зменшення та збільшення прибутку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вплив новітніх технологій на логістичну діяльність підприємств

Жорстка ринкова конкуренція вимагає від підприємств нових методів управління своєю діяльністю, які б забезпечували довгострокову стабільну конкурентну перевагу та перспективи розвитку підприємства.

Здійснення ефективного управління потребує відповідного обліково-аналітичного забезпечення, яке систематизується та узагальнюється в формах управлінської звітності. Форми управлінської звітності повинні не тільки містити дані в розрізі окремих показників, а і давати змогу відслідкувати їх взаємний вплив на досягнення стратегічних цілей розвитку товариства⁶⁸.

Враховуючи особливості діяльності ТОВ «ЛИМАВТО» та суттєвий вплив саме транспортно-логістичної діяльності на загальні фінансово-економічні показники підприємства вважаємо за доцільне при формуванні управлінської обліку та звітності відштовхуватися від системи збалансованих показників. Подальше формування на їх базі управлінської звітності дасть змогу поєднати стратегічне управління та відповідне обліково-аналітичне забезпечення в розрізі ключових аспектів діяльності товариства.

Впровадження управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності на базі BSC дозволить⁶⁹:

- чітко сформулювати стратегічну місію та цілі діяльності ТОВ «ЛИМАВТО», а також окреслити оперативні цілі і тактичні дії, налагодити взаємозв'язок різних рівнів управління та підвищити їх ефективність;

⁶⁸ Гусак Л.В. Класифікація логістики як основа формування інформаційного потоку облікового типу. *Вісник Житомирського державного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2012. Вип. № 4 (62).

⁶⁹ Суботовський С.О., Фесенко І.А.. Використання сучасних методів управління результативністю для підвищення ефективності логістичної діяльності підприємств. *Вісник Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. Серія «Економіка та управління підприємством» 2020. Вип. №12. С. 366-371.

- побудувати систему контролю за показниками ефективності транспортно-логістичної діяльності та їх наступний моніторинг задля вчасного реагування на їх зміни та причини їх виникнення;
- спрогнозувати, виявити та попередити можливі ризики та загрози;
- покращити нефінансові та фінансові показники діяльності ТОВ «ЛИМАВТО», збільшити фінансові результати та вартість бізнесу;
- закріпити своє місце на ринку і в галузі, зміцнити конкурентні переваги, підвищити репутацію;
- покращити координацію та підвищити ініціативність і відповідальність працівників всіх рівнів підприємства;
- побудувати та адаптувати систему класичного бухгалтерського обліку та його аналітичної підсистеми до цілей управління зі стратегічною направленістю

Формування управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності на підставі BSC для ТОВ «ЛИМАВТО» доцільно розпочати із формулювання головної цілі діяльності та загальної стратегії підприємства, а також визначення стратегічних перспектив, у межах яких буде здійснюватися конкретизація стратегічних цілей

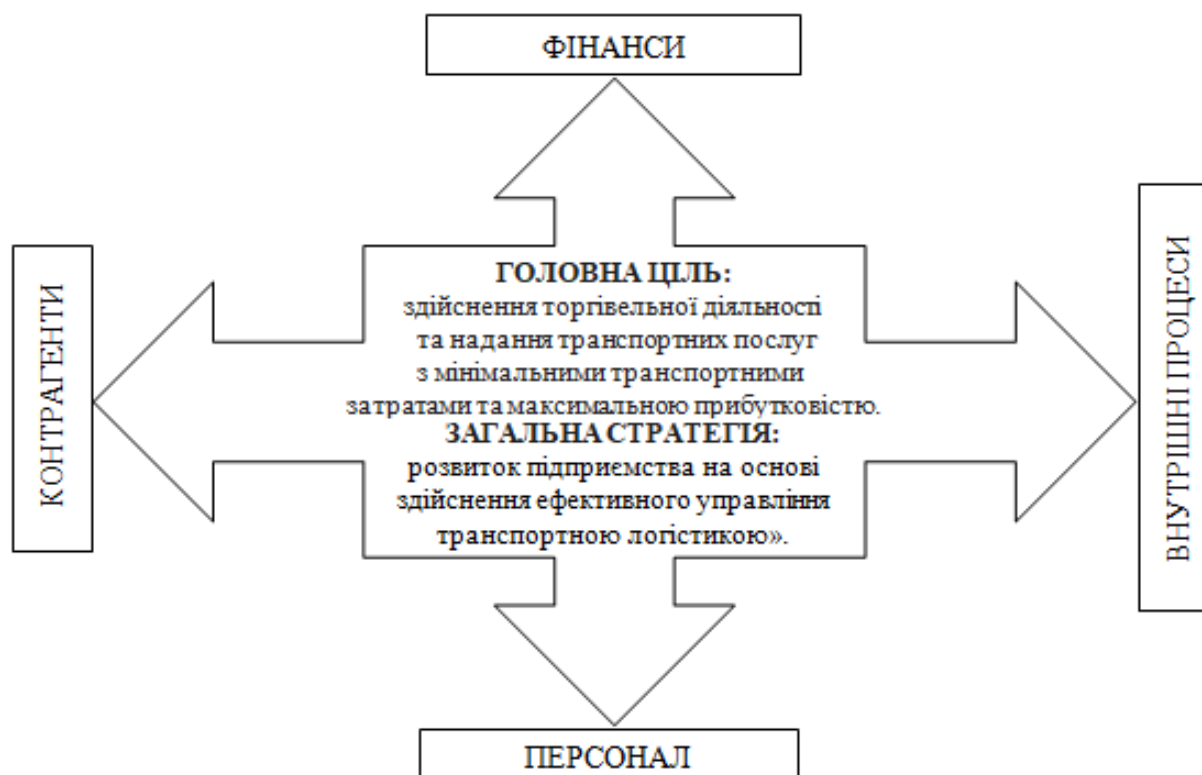

Рис.3.1. Конкретизація цілі та загальної стратегії ТОВ «ЛИМАВТО» та перспектива в межах їх реалізації

Джерело: сформовано автором на основі

Саме в розрізі цих перспектив та напрямків будуть формуватися блокууправлінської звітності транспортно-логістичної діяльності товариства.

Отже, інтегрування даного підходу в систему управлінського обліку ТОВ «ЛИМАВТО» потребує дотримання відповідного алгоритму (рис.3.2)

Рисунок 3.2 – Алгоритм складання управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності ТОВ «ЛИМАВТО»

Джерело: сформовано автором на основі даних організації

Стратегічні перспективи розвитку ТОВ «ЛИМАВТО» пропонуємо об'єднати в стратегічну карту цілей для моделювання зв'язків між цілями за допомогою стратегічних дій, яка буде слугувати додатком до управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності (додаток Л).

Найскладнішим етапом формування управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності на підставі BSC є правильний підбір

показників, які слугуватимуть ключовими вимірниками рівня досягнення стратегічних цілей. Обрані показники транспортно-логістичної діяльності необхідно підібрати таким чином, щоб вони враховували цілі та завдання визначені на попередньому етапі⁷⁰.

Вважаємо, що вимірниками перспективи «Персонал» мають стати якісні та кількісні характеристики складу трудових ресурсів – відділу логістики, оскільки він обслуговує процес транспортування, ефективність якого залежить від рівня кваліфікації, відповідальності та мотивації працівників. Найбільш доцільний перелік показників, на нашу думку, наведено у таблиці М.1 додатку М.

Оскільки метою здійснення транспортної логістики є мінімізація транспортних витрат, вважаємо, що це досягається за допомогою ефективного управління технічними характеристиками транспортних засобів та їх роботи, аналізу елементів транспортних витрат, зокрема тих, що формують собівартість товарів та транспортних послуг. Показники, що описують внутрішні бізнеспроцеси наведено в таблиці М.2 додатку М.

Враховуючи вплив взаємодії з клієнтами на можливість отримання доходу товариства було також визначено перелік показників в межах клієнтської складової (табл. М.3 додатку М).

Вибір показників кожної проекції обумовлювався їх взаємовпливом. Так, за рахунок збільшення якості трудових ресурсів, їх продуктивність досягається зростання ефективності використання транспортних засобів та управління ними під час здійснення вантажних перевезень, підвищення якості виконаних робіт, що в свою чергу дасть змогу розширити клієнтську базу та позитивно вплине загальний результат діяльності товариства.

Перспектива «Фінанси» системи BSC є результируючою та її рівень ефективності визначається взаємодією управління трьома вищеописаними проекціями, оскільки рішення направлені на дотримання визначених цілей та

70 Томчук О.Ф., Градомська І.О. Використання методів стратегічного управлінського аналізу під час прийняття управлінських рішень. *Науковий журнал «Інфраструктура ринку. Серія «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит»*. 2023. Вип. №4. 309-312.

завдань перспектив транспортної логістики прямо пропорційно впливають на результат досягнення фінансових показників та стратегічних цілей. Перелік показників для перспективи «Фінанси» наведено у додатку М у таблиця М.4.

Наступним кроком формування управлінської звітності є визначення необхідного обліково-аналітичного забезпечення, що слугуватиме інформаційною базою для розрахунку ключових індикаторів ефективності в межах кожної стратегічної проєкції.

При цьому першочергово необхідно визначити взаємозв'язок структури показників фінансової, податкової, статистичної звітності зі структурою додаткових показників управлінської звітності. Це дасть змогу відокремити ті показники які відображається в системі обліку і визначити можливі напрямки адаптації обліку, зокрема, в частині посилення його аналітичності.

Таблиця 3.1

Співвідношення стратегічних цілей, перспектив та показників управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності товариства та їх інформаційне забезпечення

Стратегічні цілі	Перспективи та показники управлінської звітності	Інформаційні джерела			
		Фінансовий облік та звітність	Управлінський облік та звітність	Дані відділу логістики (маркетингу)	Дані відділу кадрів
Фінанси					
Збільшення прибутку	Рентабельність активів	+	+		
	Маржа прибутку	+	+		
	Коефіцієнт оборотності активів	+	+		
Забезпечення необхідногорівня самофінансування	Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	+	+		
	Власні оборотні кошти	+	+		
	Коефіцієнт фінансової стабільності	+	+		
Контрагенти					
Збереження та розширення клієнтської та постачальницької баз	Частка ринку		+	+	
	Кількість нових постачальників		+	+	

Продовження таблиці 3.1.

Внутрішньо-виробничі процеси					
Збільшення продуктивності ТЗ	Коефіцієнт завантаження ТЗ		+	+	
	Коефіцієнт використання пробігу ТЗ		+	+	
Аналіз собівартості транспортування	Змінні витрати на 1 км пробігу ТЗ	+	+		
	Постійні витрати на 1 годину роботи ТЗ		+	+	
Персонал					
Підвищення кваліфікації працівників	Частка персоналу відповідної кваліфікації		+		+
	Коефіцієнт використання робочого фонду		+	+	+
Підвищення лояльності персоналу	Коефіцієнт зміни середньої заробітної плати працівника	+	+		+

Джерело: сформовано автором

Так, для накопичення, аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень необхідно систематизувати запропоновані нами показники кожної перспективи розвитку в єдиному документі – управлінському звіті.

Пропонуємо наступну розроблену форму звіту, що наведений у додатку Н. Так, документ «Звіт за BSC» містить чотири перспективи та в межах кожної прописані стратегічні цілі, що були зазначені в стратегічній карті. Водночас, для кожної цілі наведено основні показники-вимірники та шифри до них, одиниці вимірювання та цільове значення (тобто такий показник, який маємо досягти за рахунок реалізації тактичних дій), зазначені періоди (часові межі), протягом якого будуть заноситись та накопичуватись результативні показники. Також вважаємо важливим елементом звіту місце для приміток, оскільки під час аналізу та контролю необхідно фіксувати основні аспекти/фактори/причини, що впливають на рівень ключових показників для прийняття наступний управлінських рішень та коригування тактичних дій та оперативних планів.

Таким чином, запровадження механізмів ведення управлінського обліку в частині формування управлінської звітності транспортно-логістичної діяльності на підставі системи збалансованих показників дасть змогу поєднати стратегічне управління та відповідне обліково-аналітичне

забезпечення в розрізі ключових аспектів діяльності товариства. Це в подальшому дозволить покращити

3.2. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління транспортною логістикою

Визначальною умовою правильного функціонування системи BSC на підприємстві є забезпечення її точними інформаційними, обліковими, аналітичними даними, що досягається за рахунок правильно організованої системи обліку та відповідного документального забезпечення для розрахунку показників системи. Додаткове обліково-аналітичне забезпечення дозволить збирати та накопичувати дані про транспортно-логістичну діяльність в межах необхідних показників.

Враховуючи значимість кожної з перспектив, на нашу думку, все ж таки для ТОВ «ЛИМАВТО» управління саме перспективою «Внутрішньо-виробничі процеси» є найбільш пріоритетним напрямком управління та удосконалення. Оскільки всі сфери діяльності фірми пов'язані із рухом транспортних засобів, то у зв'язку з цим формуються значні транспортні витрати, що впливають на рівень собівартості транспортування в процесі надання транспортних послуг (перевезення вантажів) та в процесі реалізації товарів, а також ефективне управління якими позитивно позначиться як на ціні у вигляді зменшення собівартості, так і на величині самих витрат у вигляді збільшення прибутку.

Водночас, для розрахунку показників перспективи «Внутрішньо-виробничі процеси» необхідне додаткове обліково-аналітичне та документальне забезпечення. Вони будуть на практиці реалізовувати функції збору та накопичення оперативної інформації.

Додатковим інформаційним забезпеченням першої стратегічної цілі та її показників-вимірників пропонуємо документ «Транспортно-логістичний звіт», форму якого наведено у додатку П.

Ціль даного звіту полягає у наступному: накопичення даних про фактичне та нормативне використання транспортно-експлуатаційних характеристик вантажівок, про первинні реалізаційні документи та місця завантажень та розвантажень із відстанями між ними. Таким чином буде здійснюватися облік тоннажу, пробігу, відслідковуватись маршрут вантажівки тощо. Із цього документу будуть переноситись дані у Звіт з BSC у графі відповідних показників.

Запропонований звіт можна формувати як помісячно, так і щоденно та щотижнево та в розрізі конкретного транспортного засобу або ж за всіма одразу. Документ допоможе розраховувати показники ефективності першої цілі даної перспективи для наступного їх накопичення та аналізу (певного періоду накопичених даних) з метою пошуку резервів їх зменшення або збільшення, оскільки ефективність використання роботи вантажівок впливає на формування транспортних витрат, а їх управління впливає на рівень останніх та прибуток.

Для показників другої цілі необхідні дані про валові транспортно-логістичні витрати. Вони формуються під час здійснення транспортування з метою реалізації товарів та надання транспортних послуг, а також для запасання товарними запасами на період «несезону».

Однак для реалізації цілі, а саме аналізу собівартості транспортування послуг і товарів в частині транспортно-логістичних витрат, зокрема аналізу змінних витрат на 1 кілометр пробігу вантажівки та постійних витрат на 1 годину роботи вантажівки, необхідне відповідне обліково-аналітичне забезпечення таких витрат.

Пропонуємо до розгляду концептуальну модель побудови системи рахунків управлінського обліку, зображену на рисунку 3.3.

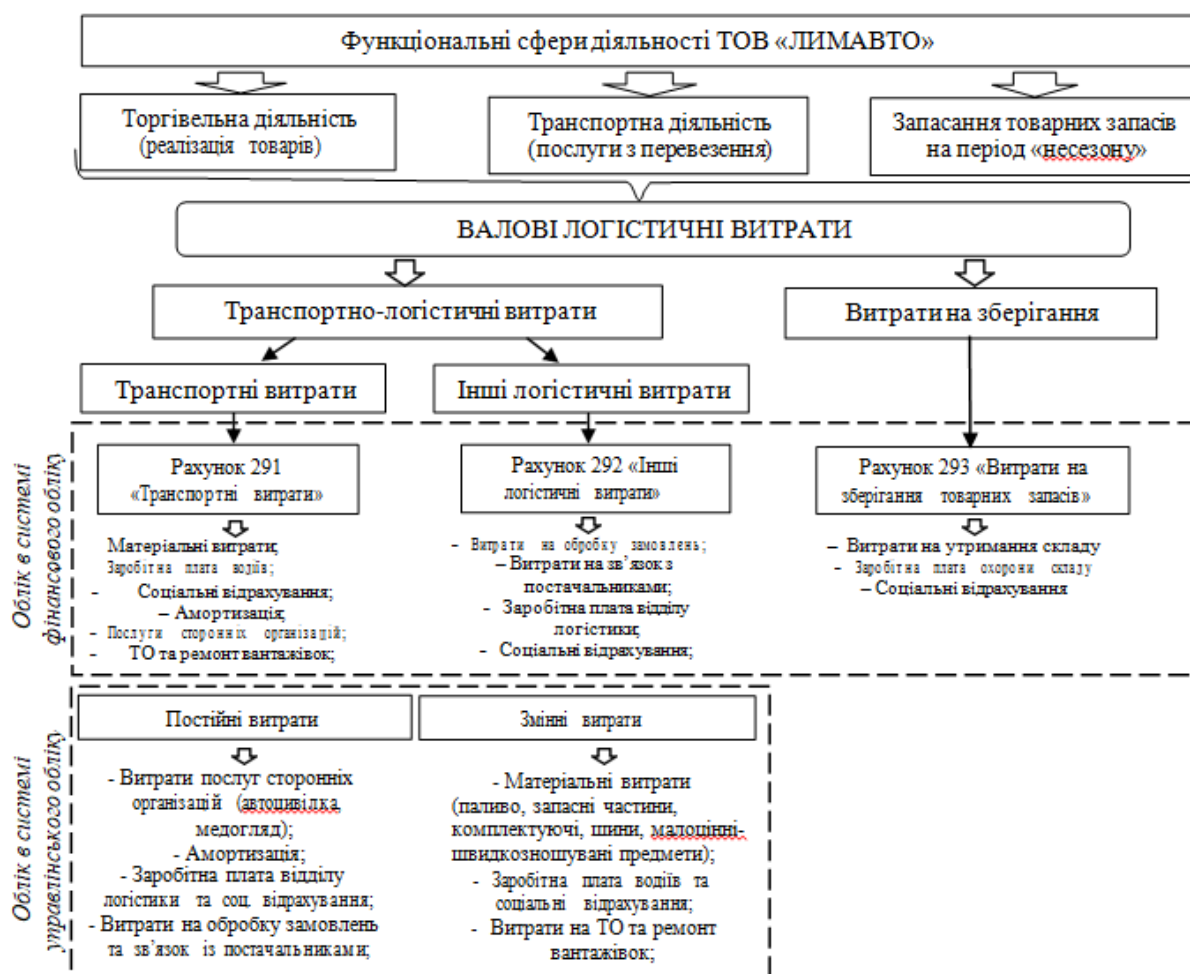

Рис.3.3. Концептуальна модель побудови системи рахунків управлінського обліку транспортно-логістичних витрат

Джерело: сформовано автором на основі

Таким чином, за відображення управлінської інформації, а саме даних про змінні та постійні витрати, необхідно ввести в системі бухгалтерських рахунків додаткові управлінські накопичення таких витрат у розрізі елементів та статей калькуляції.

На нашу думку, доцільно запровадити рахунок 29 «Логістичні витрати» із наступними синтетичними рахунками:

- Рахунок 291 «Транспортні витрати»;
- Рахунок 292 «Інші логістичні витрати»;
- Рахунок 293 «Витрати на зберігання товарних запасів».

На рахунку 291 в системі фінансового обліку пропонуємо обліковувати власне транспортні витрати, що безпосередньо пов'язані із роботою транспортних засобів, а в системі управлінського обліку - із розподілом на постійні та змінні.

На рахунку 292 пропонуємо відображати інші логістичні витрати, що опосередковано пов'язані із транспортним процесом та забезпечують його функціонування.

На рахунку 293 пропонуємо обліковувати витрати, що пов'язані із запасанням та зберіганням товарних запасів у період «несезону». Переважно центром виникнення таких витрат є склад, де вони зберігаються.

Доцільність введення рахунку 293 «Витрати на зберігання товарних запасів» обумовлюється тим, що оскільки активним періодом здійснення господарської діяльності товариства є переважно сезон починаючи із початку березня і до кінця листопада (в залежності від погодних умов), існує необхідність запасання певним обсягом тоннажу мінерального порошку, відсіву, щебня тощо для виходу на ринок на початку нового сезону із меншими продажними цінами на такий товар у порівнянні із конкурентами. Таким чином товариство прагне створити конкурентну перевагу, збільшивши прибуток за рахунок меншої собівартості товарних запасів.

Систему аналітичних рахунків до вищезазначених синтетичних зображено на рисунку 3.4.

Запропонована структура плану рахунків з обліку вищенаведених витрат дасть змогу накопичувати інформацію в системі управлінського обліку з метою їх використання при наступному розрахунку ключових показників перспективи

«Внутрішньо-виробничі процеси» для цілі аналізу собівартості транспортування, яка входить в тариф транспортної послуги та як частина собівартості реалізованих товарів, що разом із ціною закупівлі становить ціну реалізації (продажну).

У додатку Р наведено кореспонденції з управлінського обліку транспортно-логістичних витрат із урахуванням нової структури плану рахунків.

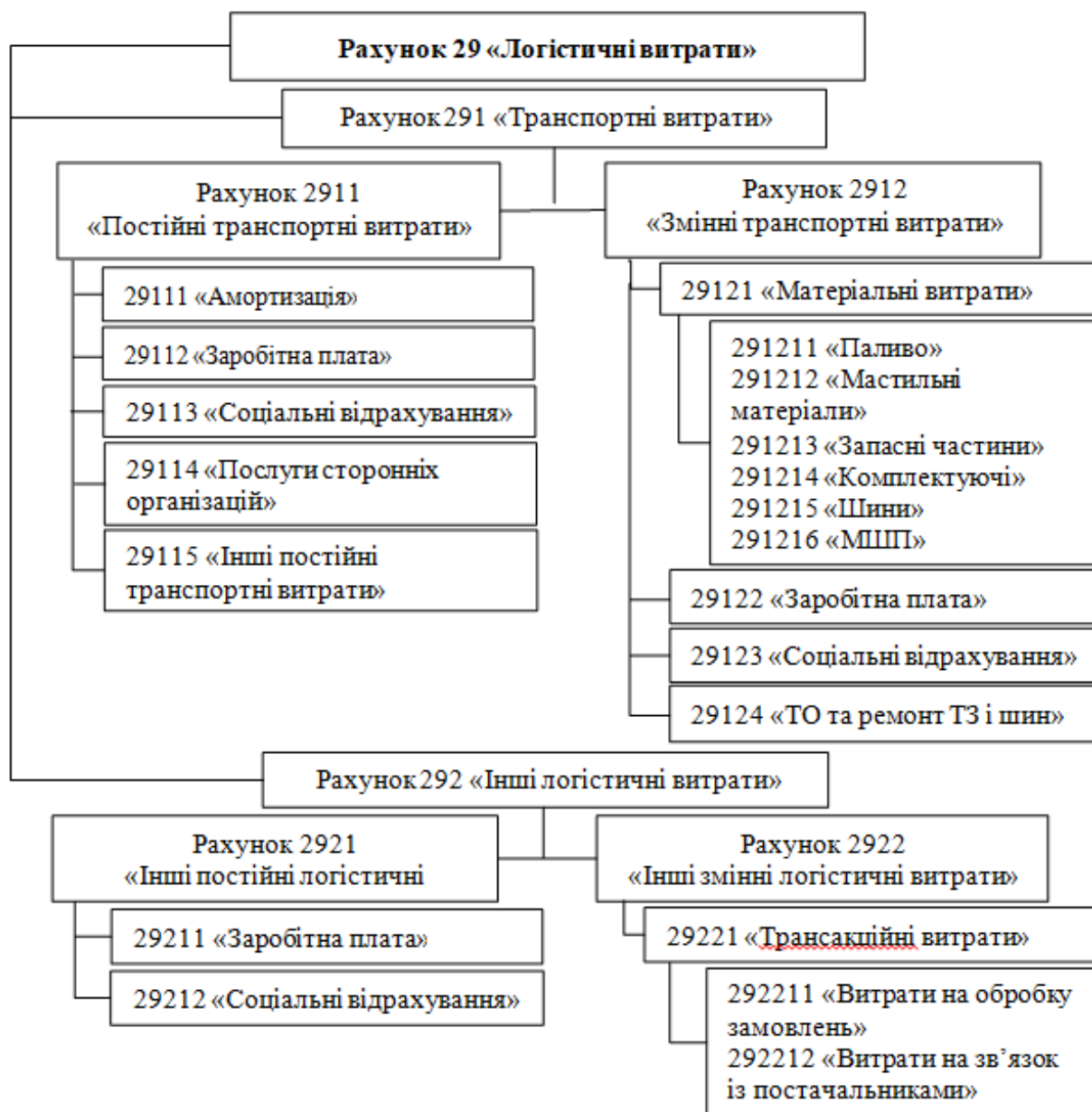

Рис.3.4. Структура плану рахунків обліку для цілей стратегічного управління транспортно – логістичними витратами ТОВ «ЛИМАВТО»

Джерело: сформовано автором на основі

Таким чином, на основі даних нових рахунків управлінці можуть прорахувати змінні витрати на 1 км пробігу вантажівки та постійні витрати на 1 годину роботи вантажівки протягом досліджуваного періоду і наочно побачити їх тенденцію до зміни на основі якої будуть прийматись

управлінські виважені стратегічно орієнтовані рішення.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що для цілей стратегічного управління необхідна не тільки загальна концепція стратегічного розвитку та управління, що забезпечуються за рахунок побудови системи перспектив розвитку господарської діяльності та системи стратегічних цілей із ключовими показниками-індикаторами рівня їх досягнення, а необхідна ще й система оперативного управління, що залежить від правильно організованого обліково-аналітичного та документального забезпечення, що слугуватиме накопичувальною базою для розрахунків протягом визначеного періоду.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Транспортна логістика є вагомою складовою логістичної системи як на рівні підприємства, так і на рівні держави, яка направлена на забезпечення узгодженості технічної, технологічної та економічної підсистем та має вирішальне значення для подальшої оптимізації управління матеріальними потоками.

Основною метою транспортної логістики є усунення збоїв та забезпечення безперервного переміщення товарів за допомогою транспортних засобів від пункту відправлення до пункту отримання. При цьому досить важливо враховувати іншу цільову направленість, а саме зниження транспортних витрат при доставці вантажів точно в термін і максимальне задоволення усіх вимог одержувача вантажу. Такий підхід дає змогу врахувати вплив транспортної логістики на формування фінансового результату діяльності підприємства через визначення ефективних механізмів управління даними процесами.

Значної уваги питання управління транспортною логістикою набуло в період різкого розвитку економіки, що призвело до підвищення конкретності суб'єктів господарювання. Ще більшої актуалізації набуло питання щодо пошуку новітніх та найбільш ефективних методів стратегічно орієнтованого управління та впровадження його інструментів.

Передуючи дослідження управлінських аспектів, нами було вивчено економічну сутність транспортної логістики, зокрема проаналізовано тлумачення даного поняття різними науковцями, окреслено завдання що вона вирішує та функції які виконує.

Наступною теоретичною частиною дослідження було вивчення облікових аспектів управління транспортною логістикою. Зокрема було визначено функції обліку в системі управління, наведено класифікаційні ознаки транспортних витрат та їх перелік для цілей управління, а також нами визначено роль обліково-аналітичної інформації в цій системі.

В роботі досліджено основні підходи до формування транспортно-логістичної звітності та роль останньої для визначення ефективності транспортно-логістичної діяльності в системі управління. Так було наведено основні показники, що мають наповнювати дані звіти.

Розглянувши особливості діяльності підприємства ТОВ «ЛИМАВТО» в межах теми нашої роботи, було виявлено певні проблемні аспекти, що потребують вдосконалення.

Так, на ТОВ «ЛИМАВТО» відсутня система як оперативного, так і стратегічно орієнтованого управління транспортною логістикою. Також здійснюючи транспортно-логістичну діяльність керівниками не сформовано ані головна її ціль, ані загальна стратегія. Тобто відсутні будь-які ознаки стратегічного управління. Відповідно і підприємством не формувалось його обліково-аналітичне та документальне забезпечення.

З метою формування системи стратегічно орієнтованого управління транспортно-логістичною діяльністю нами було використано такий інструмент стратегічного управління як система збалансованих показників (BSC), в межах якої було конкретизовано цілі та загальну стратегію ТОВ «ЛИМАВТО» та перспективи її реалізації. Крім того було сформовано алгоритм впровадження BSC, що забезпечує інтегрування даного підходу в систему управлінського обліку ТОВ «ЛИМАВТО».

В межах зазначених у роботі кроків впровадження, розроблено стратегічну карту цілей для наочного моделювання взаємозв'язків між цілями та тактичним діями для їх досягнення. Окрім того, для кожної перспективи розвитку запропоновано показники-вимірники рівня досягнення відповідних стратегічних цілей.

Загальна стратегічно орієнтована система управління потребує удосконалення оперативного управління, що забезпечується впровадженням додаткового обліково-аналітичного та документального забезпечення, що слугуватиме базою для збору та накопичення інформації, відповідних

розрахунків, проведення аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Так, нами було запропоновано Звіт BSC упорядкування показників ефективності кожної перспективи в єдиному документі задля їх накопичення та наступного аналізу. Водночас, для правильного функціонування даного звіту ми запропонували як приклад в межах перспективи «Внутрішньо-виробничі процеси» удосконалення обліково-аналітичного забезпечення у вигляді системи управлінських рахунків з обліку транспортно-логістичних витрат відносно впливу обсягів реалізації продукції (у розрізі змінних та постійних витрат, елементів та статей калькуляції). А також запропоновано Логістичний звіт, метою якого є накопичення інформації про використання експлуатаційних характеристик транспортних засобів, яка в наступному буде переноситись в Звіт BSC.

Впровадження запропонованих нами удосконалень дозволить підприємству стратегічно розвиватися в пріоритетних напрямках господарювання, що в подальшому створить для нього значні конкурентні переваги та сталий розвиток протягом років.

Перспективами подальшого дослідження в межах нашої теми є розробка детальних планів оперативних та тактичних дій для досягнення визначених стратегічних цілей в межах кожної перспективи, а також формування додаткового інформаційного забезпечення, що дозволить ефективно здійснювати контроль і аналіз ключових показників та коригування дій.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

The work examines the essence of transport logistics, its accounting and management aspects. The concept of strategic management based on a balanced system of indicators, features of the formation of accounting-analytical and documentary support is proposed. The main goal of this study is to develop recommendations and proposals for the management of transport logistics to increase competitiveness and sustainable, strategically oriented development.

Keywords: transport logistics, management, accounting and analytical support, transport reporting, accounting, balanced system of indicators, efficiency.

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено сутність транспортної логістики, її облікові та управлінські аспекти. Запропоновано концепцію стратегічного управління на основі збалансованої системи показників, особливості формування обліково-аналітичного та документального забезпечення. Основною метою цього дослідження є розробка рекомендацій та пропозицій щодо управління транспортною логістикою для підвищення конкурентоспроможності та сталого стратегічно орієнтованого розвитку.

Ключові слова: транспортна логістика, управління, обліково-аналітичне забезпечення, транспортна звітність, облік, збалансована система показників, ефективність.

Додаток Г

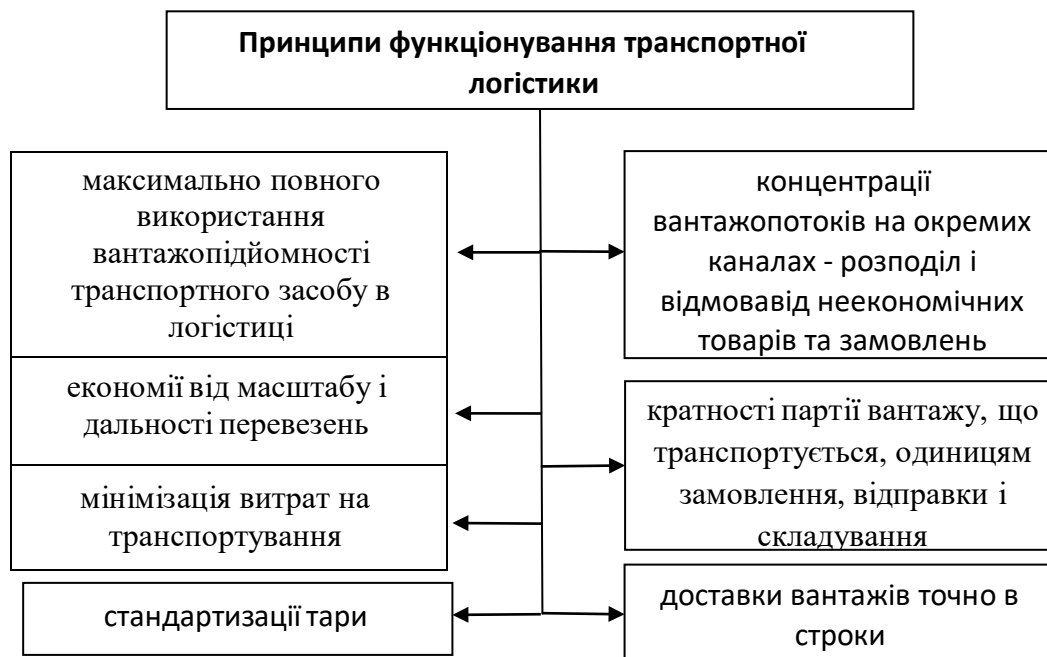

Рисунок Г.1 – Принципи функціонування транспортної логістики
Сформовано автором на основі джерел ^{71,72,73,74,75}

⁷¹ Верещагіна Г.В., Сушко К.В. Оптимізація транспортно-логістичної діяльності підприємства. Журнал «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики». Секція I «Стратегічне управління конкурентоспроможністю та впровадженням інновацій». 2022.

⁷² Устенко М.О. Основні напрямки розвитку та завдання транспортної логістики. Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія «Проблеми транспортного комплексу України». 2021. Вип. № 62. С. 138-144

⁷³ Романенко О.А. Вплив факторів доставки вантажу на формування логістичних витрат. Міжнародна конференція «Університетська наука - 2023». 2023. С. 200-202

⁷⁴ Вавулін Л.С., Шаповалова І.М., Харьковська І.І. Логістика в схемах та таблицях. Навчальне видання Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». 59с.

⁷⁵ Фурман Б., Гапчак Т.Г. Транспортна логістика та її основні проблеми. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/card.php?lang=en&id=4208>

Додаток Д

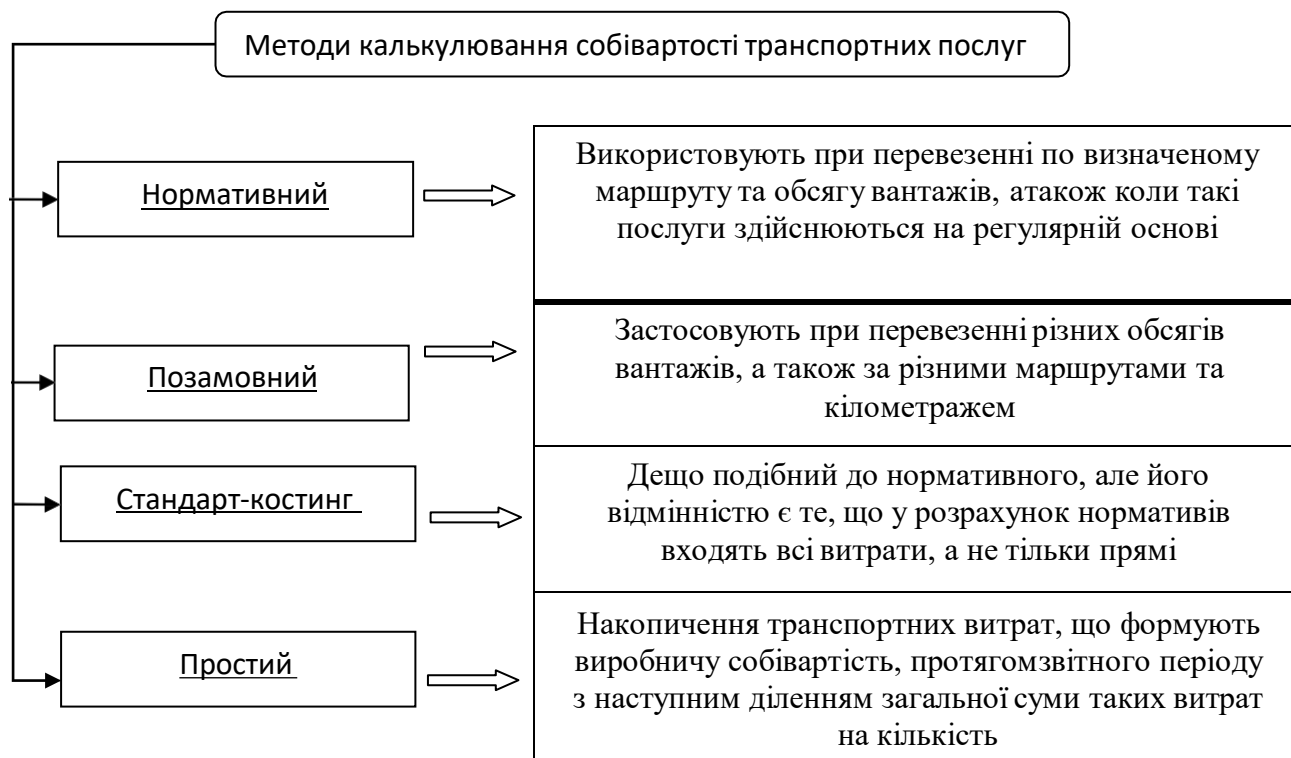

Рисунок Д.1 – Методи калькулювання собівартості послуг
Сформовано автором на основі джерел^{76,77,78}

⁷⁶ Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: *Наказ Міністерства транспорту України № 65 від 05.02.2001 р.*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01> (дата звернення 23.04.2023р.)

⁷⁷ Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В.. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. *Навчальний посібник Житомирського державного технологічного університету*. 2020. 416 с.

⁷⁸ Фоміна О.В. Управлінський облік у торгівлі. *Монографія*. 2023. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/624a6d7d9a739851810eef1d42fb84ce.pdf>

Рисунок Д.2. Склад транспортних витрат за статтями калькуляції собівартості транспортних послуг.

Сформовано автором на основі джерел^{79,80,81,82,83,84,85}

⁷⁹ Новописна Є. В. Фактори формування логістичних витрат підприємства. *Збірник наукових праць «Управління проектами та розвиток виробництва»*. 2009. Вип. № 4 (32). С. 123–129.

⁸⁰ Фоміна О.В., Августова О.О. Облік логістичних витрат для цілей управління. *Науковий журнал «Бізнес інформ»*. Секція «Економіка. Облік і аудит». 2022. Вип.4

⁸¹ Дерій В, Лукановська І. Облік витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємств. *Науковий журнал «Економічний аналіз»*. 2023. Т. 30. Вип. № 1. Ч. 2. С. 24-30

⁸² Шевців Л.Ю. Організація управлінського обліку логістичних витрат. *Збірник наукових праць «Економічні науки»*. Серія «Облік і фінанси». 2014. Вип.№ 11 (41). Ч.№3.

⁸³ Овчарова Н.В., Кравченко О.В., Устик Є.С. Транспортні витрати торговельного підприємства: особливості обліку. 2023. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82403>

⁸⁴ Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік. *Науковий журнал «Бізнес інформ»*. Секція «Економіка. Облік і аудит». 2012. Вип. №8. С. 155-158.

⁸⁵ Серпенінова Ю.С., Лінська А.С. Проблемні аспекти ідентифікації та облікового відображення логістичних витрат. *Інфраструктура ринку*. 2021. №23

Додаток Е

Рисунок Е.1 – Принципи формування управлінської звітності

Сформовано автором на основі джерел^{86,87,88,89}

⁸⁶ Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: *Наказ Міністерства транспорту України № 65 від 05.02.2001 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01> (дата звернення 23.04.2023р.)

⁸⁷ Карпенко О. В., Карпенко Д.В. *Управлінський облік. Навчальний посібник.* 2012. 296 с

⁸⁸ Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. Навчальний посібник Житомирського державного технологічного університету.* 2020. 416 с.

⁸⁹ Фоміна О.В. *Управлінський облік у торгівлі. Монографія.* 2023. URL: <https://knu.te.edu.ua/file/MjExMzA=/624a6d7d9a739851810eef1d42fb84ce.pdf>

Додаток Ж

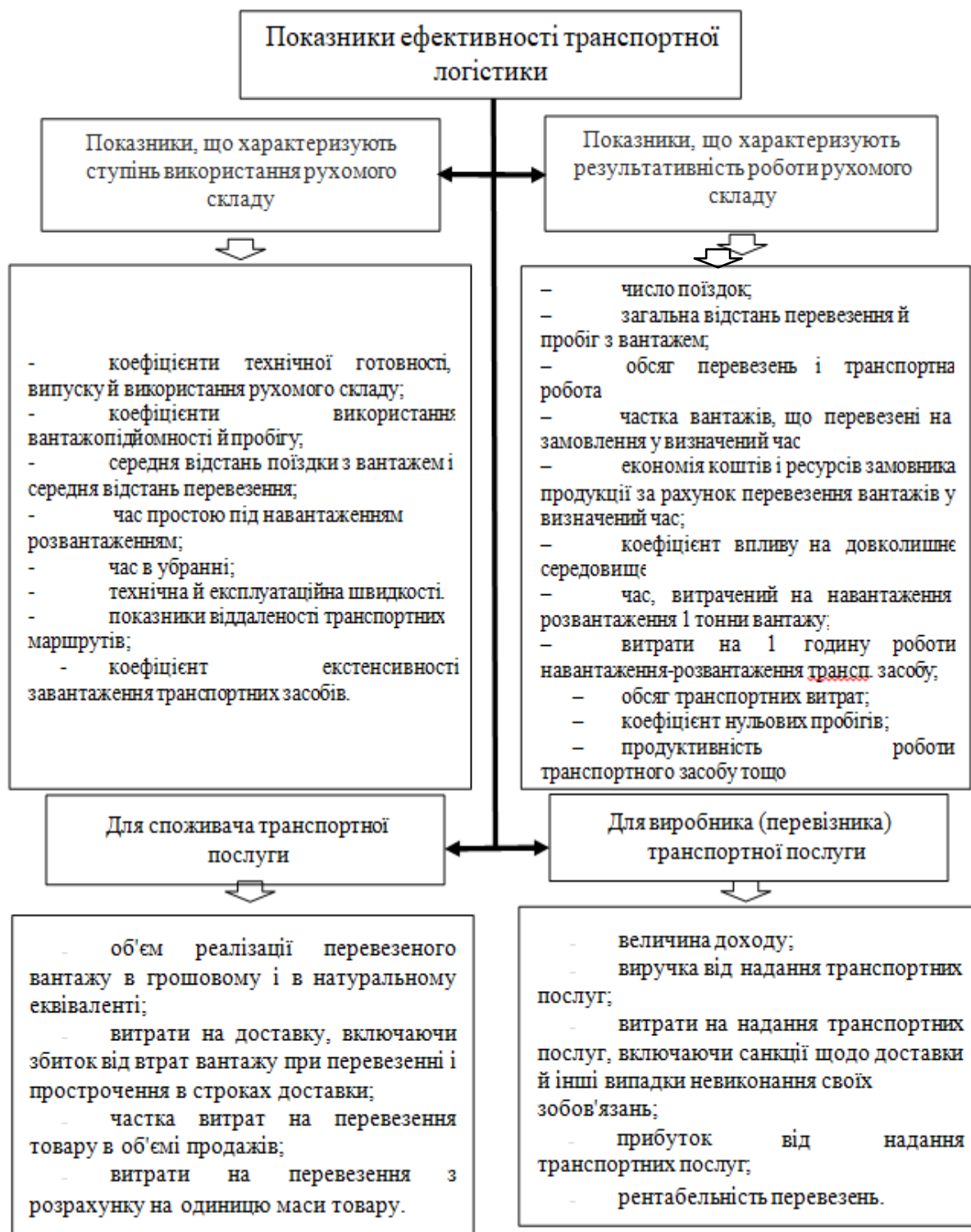

Рисунок Ж.1 – Показники ефективності транспортної логістики

Сформовано автором на основі джерел^{90,91,92,93,94,95}

⁹⁰ Гришко В.В., Болдирева М.Л. Управління транспортною логістикою в умовах євроінтеграції. *Вісник Полтавського національного технічного університету «Економіка і регіон» Серія «Економіка та управління підприємствами»*. 2016. Вип. № 1 (56). С. 31-37

Фінансово – економічні показники звітності ТОВ «ЛИМАВТО» за 2020 – 2023 роки

Показники (тис. грн)	31 грудня			
	2020 року	2021 року	2022 року	2023 року
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	19505,2	27319,5	33859,1	58723,80
Інші операційні доходи	24,3	3,2	0	722,80
Інші доходи	8,4	8,7	50,1	37,10
Разом доходи	19537,9	27311,4	33909,2	59483,70
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	12234,5	20744,5	26690,5	50273,90
Інші операційні витрати	6075,1	3944,3	3674,3	5403,90
Інші витрати	0	0	26,3	11,30
Разом витрати	18309,6	24688,9	30391,1	55689,10
Фінансовий результат до оподаткування	1228,3	2642,6	3518,1	3794,60
Витрати (дохід) з податку на прибуток	221,1	475,7	633,2	683,10
Чистий прибуток (збиток)	1007,2	2166,9	2884,9	3111,50
Валюта балансу	2012,6	4175,2	7160,7	6936,10
Власний капітал	1361,1	3313	6197,8	6424,60
Власні оборотні кошти	705,2	872,8	1016,5	1447,80
Дебіторська заборгованість	347,9	795,7	3188	21,20
Кредиторська заборгованість	671,4	1299,8	922,8	736,30

⁹¹ Палант Д.О. Контроль транспортної логістики – нове джерело прибутку підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2012.

⁹² Стоколяс В. С.. Ефективність транспортної логістики як складової логістичної системи. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3216>

⁹³ Романенко О.А. Вплив факторів доставки вантажу на формування логістичних витрат. *Міжнародна конференція «Університетська наука - 2023»*. 2023. С. 200-202

⁹⁴ Дудін Є.А. Удосконалення транспортної діяльності як складової логістичної системи підприємства. *Науковий журнал «Управління розвитком»*. 2014. Вип №8 (171).

⁹⁵ Корецька С.О., Якимчук А.Ю., Карпан Т.С. Економіка автомобільного транспорту. *Навчальний посібник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2013. 309с

ДОДАТОК Л

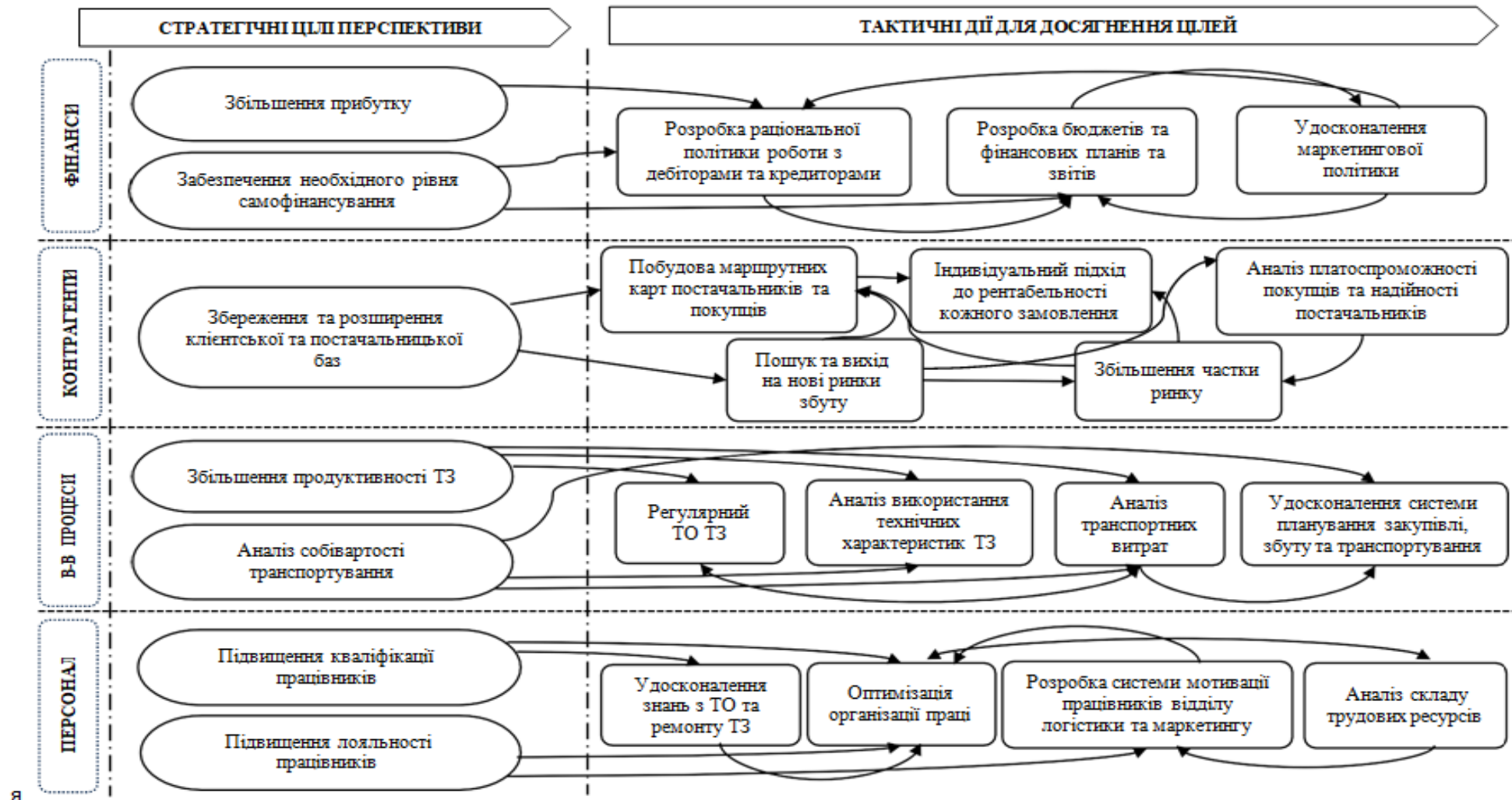

Рисунок Л.1. Стратегічна карта цілей ТОВ «ЛИМАВТО»

Додаток М

Таблиця М.1 – Ключові показники перспективи «Персонал» системи BSC транспортної логістики ТОВ «ЛИМАВТО»

№ з/п	Стратегічні цілі перспективи	Ключові показники	Шифр	Стратегічне завдання
1	Підвищення кваліфікації працівників	Частка персоналу відповідної кваліфікації	П1	Збільшення кількості працівників, кваліфікація яких буде відповідати їхнім посадовим обов'язкам
		Коефіцієнт використання робочого фонду.	П2	Збільшити використання фонду робочого часу відділу логістики
2	Підвищення лояльності персоналу	Коефіцієнт зміни середньої заробітної плати працівника	П3	Збільшення заробітної плати працівників логістики

Сформовано автором

Таблиця М.2 – Ключові показники перспективи «Внутрішньо-виробничі процеси» системи BSC транспортної логістики ТОВ «ЛИМАВТО»

№ з/п	Стратегічні цілі перспективи	Ключові показники	Шифр	Стратегічне завдання
1	Збільшення продуктивності ТЗ	Коефіцієнт завантаження ТЗ	В1	Збільшити показник до рівня 95%.
		Коефіцієнт використання пробігу ТЗ	В2	Рівень показника не повинен бути меншим ніж 0,5
2	Аналіз собівартості транспортування	Змінні витрати на 1 км пробігу ТЗ	В3	Аналіз змінних транспортних витрат у розрізі елементів Пошук резервів зниження ТВ
		Постійні витрати на 1 годину роботи ТЗ	В4	Аналіз постійних транспортних витрат у розрізі елементів.

Сформовано автором

Таблиця М.3 – Ключові показники перспективи
«Контрагенти» системи BSC транспортної логістики ТОВ «ЛИМАВТО»

№ з/п	Стратегічні цілі перспективи	Ключові показники	Шифр	Стратегічне завдання
1	Збереження та розширення клієнтської та постачальницької баз	Частка ринку	K1	Збільшення частки ринку
		Кількість нових постачальників	K2	Пошук новий надійних постачальників, зокрема і таких, що знаходяться територіально близько до постійних та нових клієнтів

Сформовано автором

Таблиця М.4 – Ключові показники перспективи «Фінанси» системи
BSC транспортної логістики ТОВ «ЛИМАВТО»

№ з/п	Стратегічні цілі перспективи	Ключові показники	Шифр	Стратегічне завдання
1	Збільшення прибутку	Рентабельність активів	Ф1	Збільшити прибуток на кожну гривню інвестицій в активи
		Маржа прибутку	Ф2	Збільшити прибуток кожної гривні обсягів реалізації
		Коефіцієнт оборотності активів	Ф3	Збільшити суму чистого доходу на 1 гривню оборотних коштів
2	Забезпечення необхідного рівня самофінансування	Коефіцієнт грошової платоспроможності	Ф4	Підтримувати готовність виконувати короткострокові зобов'язання на рівні показника не більше 0,2 - 0,3
		Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	Ф5	Підтримувати платоспроможність підприємства за зобов'язаннями за рахунок очікуваних надходжень від реалізації товарів та послуг на рівні показника 0,7 – 0,8
		Власні оборотні кошти	Ф6	Збільшити забезпеченість власними фінансовими ресурсами
		Коефіцієнт фінансової стабільності	Ф7	Збільшення частини діяльності, що фінансуватиметься за власні кошти, та зменшити частину, що фінансуватиметься за позикові

Сформовано автором

Додаток Н

Таблиця Н.1 - Структура звіту за BSC підприємства ТОВ «ЛИМ АВТО»

Перспекти ва BSC	Стратегічна ціль	Показники досягнення цілей	Шифр показ- ника	Одиниця вимірю- вання	Цільове значення	Аналізований період досягнення цілі			Примітки (причини перевиконання /недовиконання)	
						Вересень 2023 р.	Жовтень 2023 р.	Листопад 2023р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ФІНАНСИ	Збільшення прибутку	Рентабельність активів	Ф1							
		Маржа прибутку	Ф2							
		Коефіцієнт оборотності активів	Ф3							
	Забезпечення необхідногорівня самофінансування	Коефіцієнт грошової платоспроможності	Ф4							
		Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	Ф5							
		Власні оборотні кошти	Ф6							
		Коефіцієнт фінансової незалежності	Ф7							
		Коефіцієнт фінансової стабільності	Ф8							
КОНТРА- ГЕНТИ	Збереження та розширення клієнтської та постачальницької баз	Частка ринку	К1							
		Кількість нових постачальників	К2							
ВНУТРІШНЬО- ВИРОБНИЧІ ПРОЦЕСИ	Збільшення продуктивності ТЗ	Коефіцієнт завантаження ТЗ	В1							
		Коефіцієнт використання пробігу ТЗ	В2							
	Аналіз собівартості транспортування	Змінні витрати на 1 км пробігу ТЗ	В3							
		Постійні витрати на 1 годину роботи ТЗ	В4							
ПЕРСОНАЛ	Підвищення кваліфікації працівників	Частка персоналу відповідної кваліфікації	П1							
		Коефіцієнт використання роб. фонду.	П2							
	Підвищення лояльності персоналу	Коефіцієнт зміни середньої заробітної плати працівника	П3							

Додаток П

Таблиця П.1 – Транспортно-логістичний звіт автомобіля DAF (номерний знак ВМ5374ВВ) з напівпричепом-цистерною (водій Бочаров В.І.) заВересень 2023р.

Дата	Контрагент	Документ реалізації	Фактичне навант-ння	Норматив ненавант-ння	Маршрут (загрузка→(км завантажений)→вигрузка→(км незавантажений)→наступна загрузка)	Коефіцієнт завантаже ння вантажівк и	Коефіцієнт використання пробігу			
01.09.20	ПП«Адоніс»	ВН-01/09	25,7	28,0	м.Харків-(439)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	91,79%	64,84%			
03.09.20	ТОВ«Асфальтпром»	АП-04/21	27,8	28,0	м.Кам'янське-(258)-м.Українськ-(258)-м.Кам'янське	99,29%	50,00%			
04.09.20	ТОВ«Гелікон Груп»	ВН-06/09	27,26	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	97,36%	50,00%			
05.09.20	ТОВ«Інейтс»	АП-08/21	25,38	28,0	м.Кам'янське-(258)-м.Українськ-(182)-с.Меліоративне	90,64%	58,64%			
05.09.20	ТОВ«Мінторг»	ВН-08/09	25,64	28,0	с.Меліоративне-(182)-м.Українськ-(182)-с.Меліоративне	91,57%	50,00%			
06.09.20	ТОВ«Мінтрейд»	АП-14/21	25,08	28,0	с.Меліоративне-(228)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	89,57%	48,93%			
07.09.20	ТОВ«Стройдор»	АП-16/21	27,72	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	99,00%	50,00%			
08.09.20	ТОВ«Універбур»	ВН-12/09	26,66	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	95,21%	50,00%			
09.09.20	ТОВ«Тиван»	АП-19/21	27,5	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	98,21%	50,00%			
10.09.20	ТОВ«Мінторг»	ВН-18/09	26,4	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(238)-м.Кам'янське	94,29%	50,00%			
10.09.20	ТОВ«Асфальтпром»	ВН-21/09	25,38	28,0	м.Кам'янське-(169)-с.Мильці-(170)- м.Харків	90,64%	49,85%			
11.09.20	ТОВ«Шляховик-97»	АП-21/21	24,34	28,0	м.Харків-(170)-с.Мильці-(130)- м.Охтирка	86,93%	56,67%			
13.09.20	ТОВ«Асфальтпром»	АП-25/21	25,34	28,0	м.Охтирка-(136)-с.Подвірки-(170)-с.Мильці-(363)-м. Київ	90,50%	25,41%			
14.09.20	ТОВ«Універбур»	АП-27/21	29,56	28,0	м.Київ-(223)-с.Бацмани-(295)-с.Подвірки.	105,57%	43,05%			
14.09.20	ТОВ«Мінторг»	ВН-26/09	25,22	28,0	с.Подвірки-(170)-с.Мильці-(169)-м. Кам'янське	90,07%	50,15%			
15.09.20	ТОВ«Шляховик-97»	АП-32/21	26,24	28,0	м.Кам'янське-(258)-м.Українськ-(258)-м.Кам'янське	93,71%	50,00%			
16.09.20	ТОВ«Асфальтпром»	ВН-28/09	26,12	28,0	м.Кам'янське-(258)-м.Українськ-(258)-м.Кам'янське	93,29%	50,00%			
17.09.20	ТОВ«Гелікон Груп»	ВН-33/09	25,24	28,0	м.Кам'янське-(258)-м.Українськ-(258)-м.Кам'янське	90,14%	50,00%			
18.09.20	ТОВ«Шляховик-97»	АП-34/21	26,86	28,0	м.Кам'янське-(238)-с.Новополтавка-(516)-м.Охтирка	95,93%	31,56%			
Всього			499,44 т	532,00 т	Вантажний загальний пробіг	4469 км	Загальний пробіг	9310 км	Серед. Значення 93,88%	Серед. Значення 48,90%

Додаток Р

Таблиця Р.1 – Кореспонденції з управлінського обліку
транспортно-логістичних витрат ТОВ «ЛИМАВТО»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Придбано запасні частини для ремонту	291213	631,685
	Придбано шини	291215	631,685
	Придбано мастильні матеріали	291212	631,685
	Придбано паливо	291211	631,685
	Відображено ПК з ПДВ	641/ПДВ	631
2	Придбано товар (мін. порошок, цемент тощо)	281	631
	Відображено ПК з ПДВ	641/ПДВ	631
3	Оплачено за товари, запасні частини, паливо	631	311
4	Виконано ремонт транспортних засобів підрядним способом	29124	631
	Відображено ПК з ПДВ	641/ПДВ	631
5	Виконано ремонт транспортних засобів господарським способом	29124	291212, 291213, 291214
6	Нараховано заробітну плату водіям	29122	661
	Нараховано ЄСВ	29123	651
7	Нараховано заробітну плату працівниками відділу технічного обслуговування	29112	661
	Нараховано ЄСВ	29113	651
8	Нараховано заробітну плату менеджерам логістики	29211	661
	Нараховано ЄСВ	29212	651
9	Понесено витрати на зв'язок із постачальниками	292212	631,685
10	Понесено витрати на обробку замовлень	29221	631,685
11	Реалізовано товар	36	702
	Відображено ПЗ з ПДВ	702	641/ПДВ